

Mavrična mesta v akciji

Smernice za občine

Kazalo

Predgovor	5
Mreža mavričnih mest	6
Mavrična mesta v akciji – projekt	7
Smernice LGBTIQ politike za občine	8
Posebna vloga občin in lokalni ukrepi	10
Komu je brošura namenjena?	11
Kako uporabljati to brošuro?	11
Sklopi politik in področja politik: cilji in ukrepi za lokalno delovanje	12
Sklopi politik	14
A. Odgovornost in obveznost	14
B. Ozaveščanje in izobraževanje	14
C. Dostop in sodelovanje	14
D. Prepoznavnost in zastopanost	15
Področja politik	16
1. Občinski ukrepi na področju LGBTIQ	16
2. Zdravje	20
3. Družine	24
4. Mladi	27
5. Starejši občani_ke	31
6. Oviranost in vključevanje	34
7. Kulturna raznolikost in migracije	36
8. Socialne stiske in prikrajšanost	39
9. Zaposlovanje	42
10. Varnost	46
11. Infrastruktura in javni prostori	50
12. Šport in rekreacija	53
13. Kultura in zgodovina	56
Dodatek	60
Slovarček	60
Udeleženci	64

Predgovor

V bruseljskem mehurčku se o zagovorništvu pogosto razmišlja na makro ravni, prizadevanja civilne družbe, da vpliva na pozitivne spremembe, pa se osredinjajo na komisarje, evropske poslance in nacionalne vlade. A v ILGA-Europe, kjer sodelujemo z več kot 700 organizacijami članicami iz vse Evrope in Srednje Azije, velikimi in majhnimi, in delujemo v njihovem imenu, se dobro zavedamo, da je bistvo naših prizadevanj pravzaprav vsakdanje življenje LGBTI oseb, njihova varnost in svoboda, da so v vaseh, krajih in mestih, v katerih živijo, lahko to, kar so.

S tem zavedanjem prav tako vemo, da so občine, pogosto prezrta raven upravljanja, najbližje vsakdanjemu življenju ljudi. To je raven, kjer se izvajajo vsa področja pravne ureditve, kjer se spremembe pretakajo navzdol in postanejo realnost. Ne glede na to, ali gre za spremembo oznake spola v dokumentih ali za to, kje se izobražujete ali želite, da se izobražujejo vaši otroci, ali za zdravstvene storitve, do katerih dostopate, ali za to, kako se oblikujejo vaše skupnosti, se veliko tega združuje in udejanja prav na mestni ravni.

Zato je izjemno pomembno, da se občine vključijo v področje pravic in enakosti, kar zlasti velja za občine držav, kjer smo priča številnim pozitivnim pravnim spremembam. Kako lahko lokalna oblast uresniči vse ambicije zakonodaje, ki določa LGBTI pravice, da se dejansko spremenijo njihove življenjske razmere?

Poljski Gdansk je nedavno na drugi podelitvi nagrad Evropske prestolnice vključevanja in raznolikosti prejel posebno priznanje zaradi številnih pobud za vključujoče javne storitve in podporo žrtvam diskriminacije. To nam dokazuje, da je tudi v težkih nacionalnih razmerah za LGBTI osebe možno na občinski ravni vzpostaviti pozitiven zgled, ki izboljšuje življenje in ga ne omejuje. To nam kaže, kako pomembna so tovrstna orodja za lokalne oblasti, ki želijo spodbujati vključevanje.

Ob upoštevanju tega si v ILGA-Europe prizadevamo za konkretne spremembe v življenju LGBTI v celotni regiji, zato pozdravljamo pričujoče smernice, ki bodo usmerjale in omogočile skupno učenje za različne akterje na občinski ravni. Dejstvo, da so jih razvili v samih občinah, je zelo pomembno, saj so jih oblikovali ob razumevanju delovanja lokalnih oblasti, ovir, na katere pogosto naletijo, ko izvajajo zakonodajo, in o tem, kako jih je možno premagati. Smernice so prav tako osnova za nadaljnje učenje znotraj mreže sodelujočih občin in širjenje na druge občine, tako da bi lahko LGBTI osebe, ki uporabljajo javne storitve in so del skupnosti tako kot vsi drugi, obravnavali kot polnopravne občane_ke.

A občinska raven niso zgolj politike in zakonodaja, temveč tudi prostor, kjer poteka življenje v skupnosti. V času, ko so v številnih delih naše regije demokracija in človekove pravice pod vprašajem, imajo mesta ključno vlogo pri zagotavljanju, da se LGBTI osebe v vsakdanjem življenju zaščitijo in da se zanje poskrbi. Zato smo v ILGA-Europe izjemno veseli, da lahko podpremo to pobudo in delo mavričnih mest, ki prispevajo k pozitivnim in konkretnim spremembam za LGBTI osebe v krajih in mestih po vsej Evropi.

Evelyne Paradis

izvršna direktorica, ILGA-Europe

Mreža mavričnih mest

Mreža mavričnih mest (ang. kratica RCN) je mednarodna mreža občin, ki so sprejele področne LGBTIQ politike, aktivno delujejo proti diskriminaciji in si v mestih prizadevajo za enake pravice lezbijk, gejev, biseksualnih, transspolnih, interspolnih in drugih kvir oseb (LGBTIQ).

Ustanovili so jo leta 2013, njen cilj pa je povezati mesta, ki se ukvarjajo z izvajanjem občinskih LGBTIQ politik, ter z izmenjavo izkušenj, strokovnega znanja in dobrih praks krepiti lokalno delovanje na področju LGBTIQ.

Ozadje

Čeprav ima veliko podobnosti z občinskim delovanjem na področju enakih možnosti ali socialne vključenosti – zlasti v okviru integriranega strateškega upravljanja raznolikosti – pa razvoj in izvajanje LGBTIQ politik še vedno predstavljata razmeroma novo področje pristojnosti mest. Prav tako je za to področje običajno zadolžena le zelo majhna skupina ali celo posamezniki_ce. Zato se je izmenjava strokovnega znanja z drugimi občinami vedno izkazala kot neprecenljiva za krepitev lokalnega delovanja.

V zadnjih 15 letih so se v več državah oblikovale nacionalne mreže, da bi izmenjavo olajšale. Mreža mavričnih mest je to zamisel še nadgradila. Izhajajoč iz naraščajočega vpliva, ki ga imajo različne oblike partnerstev med mesti na globalnem in regionalnem nivoju, je bila mreža RCN ustanovljena kot večstranska mreža za spodbujanje mednarodnega sodelovanja med različnimi občinskimi upravami, ki se ukvarjajo z LGBTIQ vprašanji.

S podpisom memoranduma o soglasju članice (mavrična mesta) potrjujejo svojo zavezanost skupnemu cilju, da si prizadevajo za izboljšanje življenja LGBTIQ prebivalk_cev, tako v svojih mestih kot tudi s sodelovanjem v mreži.

Sprva neformalna evropska mreža, ki je bila prva in edina te vrste, je kmalu pridobila pozornost občin zunaj Evrope, ki so želele postati članice. RCN se je odprla, da bi spodbujala delo lokalnih oblasti v svetovnem merilu, in postala stalno rastoča strokovna mreža. Deset let po uradni ustanovitvi Mreža mavričnih mest ponosno povezuje 46 mest iz 22 držav, ki prečkajo štiri celine.

V vseh teh letih ostaja namen Mreže mavričnih mest nespremenjen - boj proti diskriminaciji in ustvarjanje enakih možnosti za LGBTIQ osebe z delovanjem na občinski ravni, prav tako pa tudi cilj mreže - z mednarodno izmenjavo povečati strokovno znanje na lokalni ravni.

Mavrična mesta v akciji – projekt

Cilj

Mreža mavričnih mest prek svojih članov združuje strokovno znanje številnih vodilnih občin pri razvoju in izvajanju lokalnih LGBTIQ politik. Z leti je mreža pridobila veliko izkušenj, spoznanj in primerov dobre prakse.

Želja, da tega znanja ne bi delili le med člani, temveč tudi z drugimi mesti, in da bi postali gonilna sila sprememb, ki segajo onkraj meja mreže, je privedla k zasnovi projekta Mavrična mesta v akciji.

Cilj projekta je sistematično zbrati obstoječe znanje mavričnih mest in ga oblikovati v nabor smernic, ki bodo na voljo uradnikom_{cam} in oblikovalcem_{kam} politik v drugih občinah.

Osnutek

S podporo programa Evropske unije Evropa za državljane smo v RCN lahko pripravili in izvedli delovni program, ki smo ga zasnovali v dveh fazah.

Tvorno sodelovanje lokalnih oblasti z nevladnimi organizacijami je bistvenega pomena za uspešen razvoj in izvajanje LGBTIQ politik. Da bi izpolnili standard poslušanja uveljavljenih skupnosti, priznavanja njihovega strokovnega znanja na področju delovanja ter njihovega vključevanja v dejavno oblikovanje svojih mest, so v prvi fazi projekta aktivno sodelovale zagovorniške LGBTIQ skupine. Skupaj z občinskimi projektnimi partnerji so opredelili vprašanja, ki jih je treba obravnavati na lokalni ravni, ukrepe, ki jih morajo sprejeti občine, in izzive, s katerimi bi se lahko pri tem soočili.

Druga faza projekta se je bolj osredotočila na delo sodelujočih mest. Na podlagi rezultatov prve faze in izkušenj z lokalnim delovanjem na področju LGBTIQ se je pripravila matrika ustreznih področij politik, potrebnih ukrepov in primerov dobre prakse.

V dveh letih in po več delavnicah v Bruslju, Berlinu, Aarhusu, Corku in Kotorju je partnerskim mestom uspelo oblikovati celovite smernice kot nabor orodij, ne zgolj za obstoječa mavrična mesta, temveč tudi za mesta, ki še nimajo LGBTIQ politik.

Smernice LGBTIQ politike za občine

Izvajanje sprememb na globalni in lokalni ravni

Ustvarjanje vključujočih in trajnostnih skupnosti za vse je skupna skrb vseh nas. Reševanje tega vprašanja je tako globalna kot lokalna odgovornost. Zato ne preseneča, da so cilji lokalnih LGBTIQ politik usklajeni z lokalnim izvajanjem ciljev trajnostnega razvoja (SDG-jev), ki so jih določili Združeni narodi.

Cilje trajnostnega razvoja – poziv k ukrepanju za zaščito planeta ter izboljšanje življenja in možnosti ljudi na njem – so države članice ZN sprejele leta 2015. So del Agende 2030, ki določa načrt za uresničitev SDG-jev do leta 2030 in razglasa, da velja za vse, njeni splošni in konkretni cilji pa so univerzalni ter vključujejo tako razvite države kot države v razvoju.

Skupščina ZN v agendi ocenjuje, da nacionalne vlade same ne morejo uresničiti 17 splošnih ciljev in 169 povezanih konkretnih ciljev, lokalne oblasti pa opredeljuje kot ključne deležnike za njihovo uspešno uresničitev. Načelo razmišljati globalno in delovati lokalno še nikoli ni bilo tako ključno za doseganje sprememb. Zato Agenda 2030 poudarja pomen vključujočega in lokaliziranega pristopa k izvajanju SDG-jev, da bi do leta 2030 dosegli zastavljene cilje, pri čemer poziva vse lokalne oblasti, da si SDG-je razlagajo glede na lastne okoliščine in izzive ter tako oblikujejo trajnostne lokalne politike, kar bo koristilo tako lokalnim kot globalnim skupnostim.

SDG-ji so postali merilo za trajnostni razvoj občin in lahko služijo za usmerjanje lokalnih ukrepov. To ne velja le za ekološki in gospodarski razvoj, temveč tudi za družbeni razvoj občin. Izvajanje SDG-jev na lokalni ravni se ujema s cilji lokalnih politik raznolikosti, enakosti in vključevanja. Tako lahko SDG-ji usmerjajo tudi LGBTIQ politike; izvajanje lokalnih LGBTIQ politik pa posledično prispeva k uresničevanju SDG-jev.

„Da bi zmanjšali neenakost, morajo biti politike načeloma univerzalne, pri čemer morajo upoštevati potrebe prikrajšanih in marginaliziranih skupin prebivalstva.“

Eden osrednjih ciljev trajnostnega razvoja, ki se navaja v zvezi s pravičnostjo in vključenostjo LGBTIQ, je cilj 10, katerega namen je opolnomočiti in spodbujati družbeno, gospodarsko in politično vključenost vseh, ne glede na kakršnekoli razlike, ter odpraviti diskriminacijo, da bi družbe preoblikovali v bolj vključujoče, enake in pravične sisteme, ki temeljijo na človekovih pravicah.

A uspešno reševanje LGBTIQ vprašanj na lokalni ravni prispeva tudi k doseganju drugih ciljev. Z zagotavljanjem dobrega zdravja in počutja svojih LGBTIQ prebivalcev, z vključevanjem LGBTIQ v šole, reševanjem brezposelnosti in vprašanj, povezanih z delom, s katerimi se soočajo LGBTIQ osebe,

z zmanjševanjem revščine in finančne stiske LGBTIQ ter s spodbujanjem enakosti vseh spolov občine dosegajo cilje 1, 3, 5 in 8.

Cilji lokalnega LGBTIQ delovanja so nedvomno v skladu ciljem 11, da mesta postanejo vključujoča, varna in odporna ter da se ustvarijo trajnostna mesta in skupnosti, ki vsem zagotavljajo priložnosti in dostop do osnovnih storitev. Nesporno je, da so isti cilji v skladu s ciljem 16, ki spodbuja miroljubne in vključujoče družbe, zagotavlja dostop do pravnega varstva za vse ter gradi učinkovite, odgovorne in vključujoče institucije na vseh ravneh.

„Ljudje po vsem svetu bi morali biti brez strahu pred vsemi oblikami nasilja in se v življenju počutiti varno ne glede na narodnost, vero ali spolno usmerjenost.“

Sodelovanje občin prek mrež, kot je Mreža mavričnih mest, ali uveljavljenih mestnih partnerstev za spodbujanje zmanjševanja diskriminacije in ustvarjanja enakih možnosti za LGBTIQ osebe je odličen primer razvoja globalnih partnerstev in zagotavljanja podpore za doseganje skupnih ciljev, kar se nanaša na cilj 17.

Za ponazoritev povezave med lokalnim izvajanjem globalnih ciljev trajnostnega razvoja in delovanjem na področju LGBTIQ so v opisu vsakega področja politik navedeni SDG-ji, ki so povezani z vprašanji in ukrepi, predstavljenimi v tej brošuri.

Posebna vloga občin in lokalni ukrepi

Občine, zadolžene za izvajanje javnih služb v imenu in interesu svojih prebivalk_cev, imajo v demokratičnem sistemu posebno vlogo. Lahko rečemo, da so vladna organizacija, ki je najbližje ljudem in neposredno zagotavlja storitve v zvezi s potrebami skupnosti kot celote in njenih posameznih članov.

Zagotavljanje javnih služb je tesno povezano z osnovnimi potrebami, zdravjem, varnostjo in izobraževanjem prebivalk_cev ter življenjskimi pogoji v mestih. To pomeni, da imajo politike in storitve občin neposreden vpliv tako na posamezne prebivalce_ke kot na skupnost kot celoto. Prav tako so občine tiste, ki najbolj neposredno beležijo posledice neustreznosti in neenakosti le-teh pri njihovem oblikovanju in pri sami ponudbi.

„Odnos med občinami in njenimi prebivalci_kami zaznamujeta neposrednost in vključenost.“

Demokratični mandat za zagotavljanje javnih služb je povezan z družbenim soglasjem, da morajo biti storitve na voljo vsem, ne glede na osebne okoliščine. To pomeni, da občine niso dolžne le zagotavljati določenih storitev, temveč jih morajo zagotavljati tudi vsem svojim občanom_kam – vključno z LGBTIQ.

Te značilnosti lokalne samouprave občinam nalagajo ključno odgovornost v boju proti diskriminaciji LGBTIQ občanov_k na lokalni ravni; hkrati pa jim dajejo obilo možnosti za ustvarjanje družbe enakih možnosti.

Komu je brošura namenjena?

Brošura je namenjena vsem občinam, ki si prizadevajo zagotavljati storitve vsem svojim prebivalkam_ cem, tudi tistim, ki so LGBTIQ, in oblikovati mesta v bolj vključujoče in za življenje primerne skupnosti za vse.

Te smernice so namenjene temu, da se mestom predstavi, kakšne so lahko lokalne politike na področju LGBTIQ. Priporočajo področja, na katera se je treba osredotočiti, vprašanja, ki jih je treba obravnavati, in ukrepe, ki jih je treba izvesti. Predstavljajo tudi izbor primerov dobre prakse, ki so lahko vzorčna predloga za razvoj ciljno prilagojenih ukrepov.

Priporočila v tej brošuri so namenjena vsem mestom ne glede na njihovo velikost, razpoložljivost sredstev in pristojnost. Zasnovana so za mesta, ki šele začenjajo izvajati ukrepe na področju LGBTIQ v občinah. Upamo pa, da bodo kot nabor orodij vir navdiha tudi mestom, ki so na tej poti že dlje.

Smernice lahko uporabijo oblikovalci_ke politik, člani_ce mestnega oz. občinskega sveta, župani_je ali občinski direktorji_ice pri določanju novih ciljev za svojo organizacijo, pa tudi zaposleni v mestni oziroma občinski upravi, ki si prizadevajo za spremembe s pristopom od spodaj navzgor ali preprosto pri izvajanju ukrepov v svoji pristojnosti.

Kako uporabljati to brošuro?

Pomembno je upoštevati, da je vsaka občina drugačna.

Občine se tudi znotraj EU in posameznih držav članic močno razlikujejo ne le po velikosti in sredstvih, temveč tudi po organizacijski strukturi in obsegu pristojnosti. Delujejo tudi v zelo različnih političnih razmerah in se soočajo z različnimi političnimi omejitvami. Razlikujejo se tudi po tem, kako daleč so že na poti zmanjševanja diskriminacije in ustvarjanja enakih možnosti za LGBTIQ osebe.

Čeprav so vsa vprašanja in ukrepi, opisani v teh smernicah, ključnega pomena, se Mreža mavričnih mest iz lastnih izkušenj zaveda, da pri oblikovanju politik pristop, ki bo »enak za vse«, ne bo deloval. Zaveda se, da posamezno mesto ne bo moglo obravnavati vseh področij politik in se ukvarjati z vsemi predstavljenimi vprašanji ali to storiti na enak način, kot je predstavljen. Vendar to ne pomeni, da mesta oziroma občine ne morejo sprejeti vsaj nekaterih ukrepov.

Ob upoštevanju omenjenih različnih pogojev smo brošuro zasnovali kot nabor orodij, ki jih je možno uporabiti na različne načine. Uporablja se lahko kot podlaga za sistematičen pristop, kot je izvajanje celovite občinske LGBTIQ politike ali oblikovanje lokalnega akcijskega načrta. Lahko služi kot baza znanja, ki občinam omogoča izvajanje posameznih ukrepov v skladu z njihovimi viri, omejitvami in pristojnostmi. Prav tako omogoča službam, ki so odgovorne za določeno področje politike, da obravnavajo vprašanja in izvajajo ukrepe na tem področju.

Čeprav je sistematičen pristop k postavljanju trdnih temeljev za občinsko delo na področju LGBTIQ zaželen in bi lahko prinesel bolj trajnostne rezultate, pa smernice omogočajo mestom, da začnejo z manjšimi koraki - opredelijo vprašanja, na katera se lahko osredotočijo, in ukrepe, ki jih lahko sprejmejo.

Cilji in ukrepi za lokalno delovanje na področju LGBTIQ

Zmanjševanje diskriminacije in ustvarjanje enakih možnosti za LGBTIQ osebe ni samo stvar pozitivnega vpliva na civilno družbo. Začne se s priznavanjem potreb in tudi strukturne diskriminacije, ki so ji LGBTIQ osebe pogosto izpostavljene zaradi neenake obravnave, vgrajene v politike in postopke javnih organov. Zato morajo občine, ki želijo doseči pozitivne spremembe za LGBTIQ posameznike_ice v svoji skupnosti, svoje politike, postopke in storitve kritično analizirati in jih prilagoditi.

Uspeh teh prizadevanj je odvisen od učinkovitega uresničevanja številnih ključnih ciljev, ki jih lahko strnemo v 4 kategorije ali **sklope politik**:

A. Odgovornost in obveznost

B. Ozaveščanje in izobraževanje

C. Dostop in sodelovanje

D. Prepoznavnost in zastopnost

Sklopi so del vsake uspešne LGBTIQ politike in se kot niti prepletajo skozi vsa področja politik.

Tako spolna identiteta kot spolna usmerjenost sta temeljni del identitete vsakega človeka. Tako kot vsi drugi vidiki osebne identitete imata pomembno vlogo v številnih vidikih njegovega življenja; ali pa postaneta pomemben dejavnik zaradi diskriminacije, povezane z njima. To velja za skoraj vsa življenjska obdobja, področja ali okoliščine, kjer občine zagotavljajo specializirane storitve. Zato se morajo LGBTIQ vprašanja obravnavati v skoraj vseh sektorjih lokalne uprave.

Pričujoče smernice ponujajo vpogled v osrednja vprašanja, s katerimi se morajo ukvarjati lokalne LGBTIQ politike, razvrščene v 13 področij, ki so povezana z različnimi fazami, področji in okoliščinami človeškega življenja ter posameznimi občinskimi oddelki, ki so zanje običajno pristojni.

13 področij politike:

- 1. Občinski ukrepi na področju LGBTIQ**
- 2. Zdravje**
- 3. Družine**
- 4. Mladi**
- 5. Starejši občani_ke**
- 6. Oviranost in vključevanje**
- 7. Kulturna raznolikost in migracije**
- 8. Socialne stiske in prikrajšanost**
- 9. Zaposlovanje**
- 10. Varnost**
- 11. Infrastruktura in javni prostor**
- 12. Šport in rekreacija**
- 13. Kultura in zgodovina**

V naslednjih razdelkih podrobneje opisujemo vsak sklop politike in posamezna področja politike.

Sklopi politik

Vsaka LGBTIQ politika mora slediti štirim sklopom, ki predstavljajo osrednje koncepte in ključne cilje, ki morajo biti vključeni v lokalne LGBTIQ strategij.

A. Odgovornost in obveznost

Občinsko delovanje na področju LGBTIQ se začne s prevzemanjem odgovornosti za vse občane_ke – tudi LGBTIQ – ter z zavedanjem, da sta boj proti diskriminaciji in vzpostavitev ukrepov za vključevanje LGBTIQ oseb naloga občine.

Lokalne oblasti morajo ugotoviti, s katerimi težavami se soočajo LGBTIQ osebe v njihovih skupnostih, kje njihove lastne politike in storitve upoštevajo, spregledajo ali celo aktivno diskriminirajo LGBTIQ osebe in na katera druga problematična področja zunaj njihove uprave bi lahko posredno vplivale. Oblikovati in izvajati morajo strategije za revidiranje svojih politik in prilagoditev svojih storitev, pridobiti druge deležnike in pozitivno vplivati na civilno družbo. Hkrati morajo lokalne oblasti prevzeti odgovornost za področja, kjer to še ni doseženo. To vključuje priznavanje in odkrito obravnavanje področij, kjer so LGBTIQ osebe še vedno izpostavljene izključenosti, diskriminaciji ali celo nasilju. To pomeni, da se morajo zavzeti za LGBTIQ osebe v svojih mestih in jih dejavno podpirati. Ne nazadnje to vključuje tudi zagotavljanje sredstev v ta namen.

B. Ozaveščanje in izobraževanje

Eden prvih korakov za zmanjšanje diskriminacije in zagotavljanje enakih možnosti za LGBTIQ osebe je ozaveščanje. Tako zavestne kot nezavedne oblike diskriminacije pogosto izvirajo iz nevednosti. Pomanjkanje znanja prispeva k neposrednim dejanjem diskriminacije, ki jo trpi posameznik, in ohranja bolj posredne mehanizme diskriminacije, kot sta družbena in institucionalna diskriminacija. Zato je nujno, da se občine – tako oblikovalci politik kot zaposleni – izobražujejo o LGBTIQ oseb, njihovih izzivih in potrebah, da bi se zmanjšala diskriminacija.

Lokalne oblasti morajo ozaveščati tako znotraj lastne organizacije kot tudi lokalne institucije, podjetja in ponudnike storitev ter širšo civilno družbo, da bi zagotovile, da lahko LGBTIQ osebe v njihovih skupnostih živijo brez diskriminacije in imajo enake možnosti kot drugi, da lahko uživajo in prispevajo k bogastvu svojih mest.

C. Dostop in sodelovanje

LGBTIQ osebe imajo enako pravico do zadovoljevanja osnovnih potreb ter do vseh storitev in podpore, ki jih zagotavljajo lokalne oblasti. Občine morajo zagotoviti, da imajo LGBTIQ osebe dostop do javnih storitev in jih lahko izkoristijo. Zato morajo pri oblikovanju, prilagajanju in zagotavljanju storitev upoštevati LGBTIQ osebe in njihovo morebitno – čeprav nenamerno – izključenost.

Za vzpostavitev javnih storitev, vključujočih za LGBTIQ, je treba analizirati, kje in zakaj nekatere od njih niso, ter poiskati ukrepe za izboljšanje. Včasih to pomeni prilagoditi obstoječe javne storitve, da bodo dostopne LGBTIQ skupnostim, včasih pa je treba izvesti posebne ukrepe in ponuditi posebne storitve, osredotočene na posebne okoliščine in potrebe LGBTIQ oseb.

LGBTIQ osebam je potrebno poleg dostopa do storitev v občini in koriščenja le-teh, omogočiti tudi, da prispevajo in dejavno sodelujejo pri oblikovanju skupnosti skupaj z drugimi člani družbe.

D. Prepoznavnosti in zastopanost

Ta sklop politike se tesno prepleta s prejšnjim, saj obravnava različne vidike vključevanja LGBTIQ. LGBTIQ osebe so del različnih skupnosti, ki sestavljajo urbane družbe, in bi morale biti tudi zastopane kot take.

Vse oblike verbalne in vizualne komunikacije občin, tj. jezik in slike, ki jih uporabljajo za nagovarjanje ali predstavljanje prebivalstva, morajo vedno težiti k temu, da odražajo celotno družbo. To ni omejeno le na upravno komunikacijo. Vsaka javna storitev, ki vključuje predstavitev ali izražanje članov družbe – pa naj gre za slikanice v vrtcih, muzejske zbirke ali podporo lokalnim umetnikom, poimenovanje ulic, posvečanje spomenikov ali obeleževanje spominskih dni – mora vključevati življenje, izkušnje, prispevke in dosežke LGBTIQ oseb.

Kot vsaka druga skupina morajo biti tudi LGBTIQ osebe videne del družbe. Namesto da bi se LGBTIQ posamezniki_ice skrivali ali trpeli zaradi stigmatizacije, bi morale lokalne oblasti LGBTIQ osebe prikazati kot dragocene člane skupnosti.

Vprašanja, ki jih odpiramo v teh sklopih politik, so lahko vodilna načela pri občinskem delovanju na področju LGBTIQ: Ali smo v celoti sprejeli odgovornost za vse prebivalce_ke, ali ravnamo odgovorno in zagotavljamo sredstva, da bodo naše mesto in storitve vključujoče za LGBTIQ? Ali smo se osebno in v občini posvetili izobraževanju o življenju LGBTIQ in se zavedamo možnih načinov, kako jih lahko naše delovanje diskriminira, ter načinov, kako to odpraviti? Ali so naše storitve dostopne LGBTIQ osebam in jim omogočajo, da sodelujejo v vsem, kar ponuja naše mesto, in da dejavno oblikujejo našo skupnost? Ali so LGBTIQ osebe videne del naše družbe in ali so njihove izkušnje, življenje in dosežki predstavljeni v našem mestu?

Ocenjevanje kateregakoli področja politike glede na omenjene sklope politike in vprašanja, ki jih zastavljajo, lahko opozori na različna vprašanja in pomaga opredeliti ukrepe za njihovo reševanje.

Za ponazoritev tega smo vprašanja in ukrepe, ki so v brošuri predstavljeni znotraj vsakega področja politik, ter primere dobre prakse označili z barvo sklopa politike, ki mu ustrezajo.

Področja politik

Brošura vsebuje priporočila za 13 področij politik, ki so bila opredeljena kot najbolj pereča področja, na katerih morajo občine ukrepati. Vsak opis področja politike obsega uvod v splošna vprašanja in izzive na tem področju politike ter razdelek o vprašanjih, ki jih morajo obravnavati občine, in ukrepih, ki jih je treba sprejeti. Dopolnjuje jih razdelek s primeri dobre prakse, ki so jih posredovala mavrična mesta.

1. Občinski ukrepi na področju LGBTIQ

Lokalni ukrepi za LGBTIQ skupnosti sodijo v področje lokalnega upravljanja, primerljivo z drugimi področji politike v okviru raznolikosti, kot so občinski ukrepi za enake možnosti moških in žensk, otrok in starejših občank_ov, invalidk_ov, etničnih in verskih manjšin ali državljan_k_ov, ki jih prizadene socialna stiska. Za boj proti neenakosti LGBTIQ je potrebno, da se lokalne oblasti aktivno ukvarjajo s tem področjem politike.¹

Lokalne oblasti, ki želijo sistematično in celovito prevzeti odgovornost za lokalno ukrepanje na področju LGBTIQ, bodo želele oblikovati in izvajati lastno lokalno LGBTIQ politiko in/ali akcijske načrte. Za to je treba nameniti finančne in človeške vire ter pridobiti strateške partnerje in potrebno strokovno znanje.

Ustanovitev posebnih uradov za LGBTIQ ali vključitev uradnic_kov za LGBTIQ v občinske strukture za upravljanje raznolikosti je najosnovnejši način za zagotavljanje ustreznega strokovnega znanja in virov v občini. Pridružitve strokovnim nacionalnim ali mednarodnim mrežam bo občinam zagotovila dodatno strokovno znanje in izkušnje ter ustvarila sinergijske učinke, kar bo dragoceno za lokalno delovanje na področju LGBTIQ. Delovne skupine, medinstitucionalne skupine ali okrogle mize o LGBTIQ vprašanjih in enakosti so odličen način za združevanje in izkoriščanje obstoječega znanja znotraj struktur drugih lokalnih deležnikov, uveljavljenih LGBTIQ skupnosti in nevladnih organizacij. Z vključevanjem LGBTIQ skupnosti lahko občine pridobijo dragocen vpogled, si zagotovijo pomembne partnerje in spodbujajo državljansko udeležbo.

Lokalne oblasti bodo morale delovati tako notranje, da bodo kritično analizirale in prilagajale svoje storitve, kot tudi zunanje, da bodo občine postale bolj vključujoče skupnosti. To pomeni spodbujanje nediskriminacije in enakih možnosti v mestih ter podpiranje in opolnomočenje LGBTIQ oseb in skupnosti, da prispevajo in aktivno sodelujejo pri oblikovanju bogatih mest, primernih za življenje vseh.

¹ Evropska komisija (2020) *Unija enakosti: Strategija za enakost LGBTIQ oseb za obdobje 2020–2025*.

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0698>

Vprašanja, ki jih je treba obravnavati, in ukrepi, ki jih je treba izvesti

- 1.1. Priznavanje spolne usmerjenosti in spolne identitete kot osrednji razsežnosti raznolikosti v okviru strateškega občinskega upravljanja raznolikosti, če le-ta obstaja
- 1.2. Priznavanje enakega pomena obravnavanja vseh razsežnosti raznolikosti: spola, spolne identitete, spolne usmerjenosti, starosti, invalidnosti in kroničnih bolezni, ekonomskih okoliščin, etničnega porekla, svetovnega nazora in vere
- 1.3. Vključenost LGBTIQ kot del temeljnih vrednot podjetja
- 1.4. Zagotavljanje podpore župana in najvišjega upravnega vodstva ukrepom, ki spodbujajo vključevanje LGBTIQ v občini kot delodajalki in ponudnici javnih storitev
- 1.5. Imenovanje svetovalk_cev ali uradnic_kov za LGBTIQ politiko s potrebnim strokovnim znanjem in ustanovitev LGBTIQ urada, pristojnega za analizo položaja LGBTIQ oseb v občini, ocenjevanje vključenosti LGBTIQ v občinske javne službe, nadzor nad njihovim prilagajanjem v smeri večje vključenosti LGBTIQ in svetovanje občini glede LGBTIQ politike
- 1.6. Vzpostavitev struktur, kot so mreže, delovne skupine, medinstitucionalne skupine ali delovne skupine s predstavniki_cami različnih oddelkov v upravi, namenjenih nadaljnjemu vključevanju LGBTIQ v občinske storitve
- 1.7. Oblikovanje izrecne LGBTIQ politike
- 1.8. Vključitev v strokovne mreže za občine, ki se ukvarjajo z vključevanjem LGBTIQ, in učenje od drugih mest
- 1.9. Oblikovanje posebnih LGBTIQ akcijskih načrtov
- 1.10. Ocenjevanje občinskih storitev glede na vključenost LGBTIQ in po potrebi njihova prilagoditev
- 1.11. Usposabljanje vodij in zaposlenih iz vseh oddelkov o LGBTIQ osebah in nezavedni institucionalni diskriminaciji LGBTIQ oseb, da bodo lahko ocenili in prilagodili storitve tako, da bodo vključujoče za LGBTIQ in bodo ustrezno obravnavali LGBTIQ stranke
- 1.12. Zagotavljanje podpore vsem oddelkom pri ocenjevanju in prilagajanju storitev, npr. prek občinskih svetovalk_cev za LGBTIQ politiko
- 1.13. Zagotavljanje finančnih sredstev za spodbujanje vključevanja LGBTIQ, npr. za občinske svetovalke_ce za LGBTIQ politiko, usposabljanje zaposlenih, vrednotenje in prilagajanje storitev ali izvajanje ukrepov
- 1.14. Pri javnih službah naslavljanje vse prebivalce_ke, vključno z LGBTIQ, tj. z uporabo ustnega, pisnega in slikovnega jezika ter oblikovanjem uradnih obrazcev, ki predstavljajo vse spole ter LGBTIQ osebe, partnerske zveze in družine
- 1.15. Oblikovanje posebnih logotipov in kampanj za prikaz vključenosti in podpore LGBTIQ
- 1.16. Vzpostavitev struktur, kot so okrogle mize, mreže, delovne skupine ali fokusne skupine, ki vključujejo predstavnice_ke lokalnih oblasti, občinskega sveta, drugih lokalnih deležnikov in LGBTIQ skupnosti za obravnavo LGBTIQ vprašanj v občini
- 1.17. Zagotavljanje politične udeležbe LGBTIQ oseb z rednimi oblikami sodelovanja, kot so redne okrogle mize in oblike sodelovanja za pripravo akcijskih načrtov ali oblikovanje posebnih ukrepov

- 1.18. Priznavanje lokalne LGBTIQ skupnosti in nevladnih organizacij kot dragocenih partnerjev ter uporaba strokovnega znanja lokalne LGBTIQ skupnosti pri oblikovanju in izvajanju občinskih ukrepov
- 1.19. Podpiranje in financiranje lokalnih LGBTIQ skupnosti, LGBTIQ centrov, LGBTIQ mladinskih centrov, LGBTIQ svetovalnic, skupin za samopomoč in vrstniško podporo, NVO-jev itd.
- 1.20. Vzpostavitev sodelovanja in izvajanje skupnih ukrepov skupaj z deležniki iz LGBTIQ skupnosti
- 1.21. Imenovanje kontaktne osebe ali uradnika_ce za zvezo, ki bi lahko bil občinski svetovalec_ka za LGBTIQ politiko, za LGBTIQ nevladne organizacije in prebivalce_ke, ki bi lahko prispevali ideje, poročali o težavah itd.
- 1.22. Obratovanje ali podpiranje in financiranje odprte telefonske linije za LGBTIQ osebe, ki lahko postavljajo vprašanja ali prijavijo primere diskriminacije na podlagi spolne usmerjenosti in spolne identitete ali izraza
- 1.23. Uporaba medsektorskega pristopa in upoštevanje nevladnih LGBTIQ organizacij ter povabilo k sodelovanju v drugih občinskih procesih, npr. okroglih mizah, delovnih skupinah, pri pripravi akcijskih načrtov na drugih področjih, kot so družine, mladi, starejši občani_ke, kulturna raznolikost itd.
- 1.24. Priznavanje prispevka lokalnih LGBTIQ organizacij in LGBTIQ posameznic_kov, npr. s povabilom na sprejem v mestno hišo in/ali s strani župana, da se jim zahvali za njihov prispevek
- 1.25. Upoštevanje LGBTIQ organizacij in posameznic_kov za podelitev priznanj organizacijam ali posameznikom_cam, ki so veliko prispevali k razvoju občine
- 1.26. Izkazovanje podpore LGBTIQ občanom_kam z uradnimi izjavami, rednimi sporočili za javnost, dvigovanjem zastav ob pomembnih datumih za LGBTIQ skupnost, udeležbo na LGBTIQ dogodkih, kot je lokalna parada ponosa
- 1.27. Zavzemanje stališča in izkazovanje solidarnosti LGBTIQ prebivalcem_kam v primeru incidentov, ki zadevajo LGBTIQ skupnost, npr. s sporočili za javnost, izobešanjem zastav na pol droga
- 1.28. Vključitev LGBTIQ centrov, mladinskih centrov, svetovalnih centrov, umetniških centrov itd. na ustrezen seznam lokalnih institucij, npr. na spletni strani občine ali v informativnem gradivu na določeno temo
- 1.29. Vključitev LGBTIQ dogodkov v občinske koledarje dogodkov, npr. na spletni strani občine
- 1.30. Uporaba uveljavljenih mednarodnih odnosov, kot so partnerstva med mesti ali mednarodne mreže občin, za spodbujanje občinskega vključevanja LGBTIQ v drugih mestih in podporo drugim mestom pri njihovih prizadevanjih
- 1.31. Naslavljanje in izvajanje ukrepov za aktivno izboljšanje položaja LGBTIQ prebivalc_cev v občini izven njene pristojnosti, tj. občinskih služb, z dajanjem zgleda, ozaveščanjem, informiranjem in podporo drugim lokalnim institucijam, podjetjem in ponudnikom storitev
- 1.32. Obravnavanje in izvajanje ukrepov za ozaveščanje, informiranje in pozitiven vpliv na občinsko civilno družbo

- Za vprašanja in ukrepe, ki jih je treba izvajati na različnih področjih za spodbujanje vključevanja LGBTIQ v občinske storitve in občinska podjetja, si oglej ukrepe na naslednjih 12 področjih politik.
- Za ukrepe, s katerimi postanete LGBTIQ vključujoč delodajalec glej ukrepe na področju politike *Zaposlovanje*.

Primeri dobrih praks

Vzpostavitev odprte telefonske linije za LGBTIQ občane

Mesto Esch-sur-Alzette je vzpostavilo odprto telefonsko linijo, kamor se lahko anonimno poroča o LGBTIQ zadevah ali postavlja vprašanja. Posneto sporočilo klicatelja_ico prosi za kontaktno številko ali elektronski naslov in primeren čas za vračilo klica, v kolikor želi biti obveščen o prijavljenem problemu ali vprašanju. Poseben občinski uslužbenec_ka prisluhne sporočilu in ga pošlje partnerski nevladni organizaciji, ki je najbolj primerna za odgovor. V primeru sovražnega govora ali LGBTIQ fobije zaposleni klicatelja_ico spodbudijo, da izpolni anonimni obrazec na spletni strani Centra za enako obravnavo in tako prispeva k zbiranju podatkov. Telefonsko linijo je vzpostavilo mesto, trenutno pa jo upravljajo mestni uslužbenci_ke. V prihodnosti načrtujejo, da bo spremljanja klicev prevzela nacionalna NVO z dodeljenim osebjem.

Esch-sur-Alzette

Povezan ukrep: 1.22

Deklaracija kot območje svobode za LGBTIQ – podpisovanje deklaracij v podporo LGBTIQ osebam po vsem svetu

Julija 2021 je mesto Mannheim postalo eno prvih mest v Evropi, ki se je razglasilo za območje svobode za LGBTIQ. S tem je Mannheim sledil resoluciji Evropskega parlamenta z dne 11. marca 2021, ki je bila sprejeta kot odziv na vse bolj sovražno politiko do LGBTIQ, zlasti na Poljskem in Madžarskem. Z razglasitvijo mesta za območje svobode za LGBTIQ se postavi viden znak za odprtost in spoštljivo sobivanje v različnosti, diskriminaciji pa se pokaže rdeči karton. Z razglasitvijo se mesto Mannheim zavezuje tudi k javnim ukrepom za spodbujanje in zaščito pravic LGBTIQ oseb.

Mannheim

Povezan ukrep: 1.26

POBRATENA MESTA STOPIJO SKUPAJ – program izmenjave za aktiviste in lokalne oblasti

V mestu Köln ponujajo mednarodni program izmenjave za LGBTIQ aktiviste_ke iz pobratenih mest. Vsako leto v času kölnske parade ponosa Köln obišče skupina mednarodnih gostov_ij. Doslej so aktivisti_ke prišli iz Katovic na Poljskem, Cluja-Napoce v Romuniji, Volgograda v Rusiji, Tunisa v Tuniziji, Istanbula v Turčiji, Barcelone v Španiji, Liverpoola v Združenem kraljestvu, Lilla v Franciji, Turkuja na Finskem, Tel Aviva v Izraelu in Ria v Braziliji. V zameno so delegati_ke iz Kölna večkrat obiskali parado ponosa v Cluju in Katovicah, da bi pokazali mednarodno solidarnost in vzpostavili trajne odnose. Program je namenjen tudi izmenjavi znanja. Z obiski predstavnic_kov mesta Katovice se je začel dialog o vprašanih raznolikosti in manjšin ter projektih, kot so kölnski svetovalni centri za kvir mladino in LGBTIQ. Predstavniki_ce mesta in policije iz Cluja-Napoce so prišli v Köln, da bi se seznanili z organizacijo kölnske parade ponosa, hkrati pa okrepili odnose med svojimi aktivisti_kami in lokalno oblastjo.

Köln

Povezan ukrep: 1.30

2. Zdravje

Diskriminacija, ki jo doživljajo LGBTIQ osebe, lahko znatno vpliva na njihovo telesno, duševno in spolno zdravje. Hkrati pa ovire, ki temeljijo na isti diskriminaciji, LGBTIQ pacientom kam preprečujejo, da bi bili deležni zdravstvene oskrbe, ki jo potrebujejo.

Evropska unija je ocenila, da so neenakosti na področju zdravja nepravilne in se jim je možno izogniti, nanje pa močno vplivajo družbene, gospodarske in okoljske spremenljivke ter se lahko in morajo obravnavati v okviru javnih politik.¹ Zmanjševanje neenakosti na področju zdravja je ključni cilj tako Zdravstvene strategije EU kot tudi ciljev trajnostnega razvoja ZN, odgovornost vseh ravni oblasti pa je, da si aktivno prizadevajo za odpravo strukturnih neenakosti na področju zdravja prebivalstva. Občine morajo najprej razumeti obstoječe ovire pri priložnostih za storitve zdravstvenega varstva, nato pa zmanjšati morebitne ovire, s katerimi se soočajo tako zdravstveni delavci_ke pri zagotavljanju oskrbe LGBTIQ osebam kot tudi LGBTIQ osebe, ko uporabljajo zdravstvene storitve ali poskušajo do njih dostopati. S tem bodo izboljšale možnosti svojih občank_ov za daljše, bolj zdravo in ne nazadnje bolj prijetno življenje.

Škodljive zdravstvene prakse, kot so neživiljenjsko pomembne operacije ali zdravstveni posegi na interspolnih dojenčkih in mladostnicah_kih brez njihove osebne privolitve na podlagi spolne obveščeniosti (pohabljanje spolnih organov interspolnih oseb), prisilni zdravstveni posegi na transspolnih osebah in prakse spreobrnjenja, namenjene LGBTIQ osebam, dodatno zapletajo vprašanja na področju politike LGBTIQ zdravja, zato se morajo lokalne oblasti s tem vprašanjem ukvarjati v okviru svojih pristojnosti.²

Področje zdravja je povezano s številnimi drugimi področji politike. Neenak dostop do reproduktivnega zdravja negativno vpliva na LGBTIQ družine in s tem na področje politike *Družine*. Študije kažejo, da so LGBTIQ osebe, ki so tudi del drugih marginaliziranih skupin, še posebej izpostavljene neenakosti na področju zdravja.³ Zato bo reševanje vprašanj na področjih politike *Mladi, Starejši občani_ke, Kulturna raznolikost in migracije, Oviranosti in vključevanje ter Socialne stiske in prikrajšanost* pripomoglo tudi k splošnemu zdravju v občini.

Vprašanja, ki jih je treba obravnavati, in ukrepi, ki jih je treba izvesti

- 2.1. Zagotavljanje dostopnosti občinskih zdravstvenih storitev LGBTIQ osebam z usposabljanjem zaposlenih itd.
- 2.2. Zagotavljanje informacij in usposabljanje lokalnih izvajalcev zdravstvenega varstva za opravljanje storitev, ki upoštevajo potrebe LGBTIQ oseb
- 2.3. Podpiranje in financiranje posebnih zdravstvenih centrov za LGBTIQ
- 2.4. Zagotavljanje dostopnosti storitev s področja duševnega zdravja LGBTIQ osebam z usposabljanjem osebja itd.

¹ Evropska komisija (2009) *Solidarnost na področju zdravja. Zmanjšanje neenakosti na področju zdravja v EU*. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52009DC0567>

² Evropska komisija (2020) *Unija enakosti. Strategija za enakost LGBTIQ oseb za obdobje 2020–2025*. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0698>

³ Evropska komisija (2017) *Health4LGBTI. Zmanjšanje neenakosti na področju zdravja za LGBTI osebe. Zbirno poročilo o trenutnem stanju*. https://health.ec.europa.eu/system/files/2020-02/stateofart_report_en_0.pdf

- 2.5. Zagotavljanje obveznega usposabljanja za svetovalne službe in centre, ki jih je vzpostavila občina
- 2.6. Posredovanje informacij in usposabljanje lokalnih ponudnikov s področja duševnega zdravja, svetovalnih centrov in telefonskih linij za pomoč, da bi zagotovili oskrbo ob upoštevanju potreb LGBTIQ
- 2.7. Podpora in financiranje posebnih svetovalnih centrov za LGBTIQ
- 2.8. Zagotavljanje svetovanja za LGBTIQ občane_ke, ki se soočajo s stresom zaradi pripadnosti manjšini ali težavami z duševnim zdravjem, povezanimi z njihovo spolno usmerjenostjo ali spolno identiteto
- 2.9. Podeljevanje certifikatov ali znakov za izvajalce zdravstvenih storitev ali svetovalne centre, ki so opravili usposabljanje in upoštevajo potrebe LGBTIQ strank
- 2.10. Posredovanje informacij LGBTIQ občanom_kam – prek brošur ali spletnih strani – o izvajalcih zdravstvenih storitev in svetovalnicah, ki upoštevajo potrebe LGBTIQ
- 2.11. Vzpostavitev platform za lokalne izvajalce s področja telesnega in duševnega zdravja za izmenjavo strokovnega znanja o zdravstvenem varstvu LGBTIQ, kot so mreže, okrogle mize in krožki kakovosti
- 2.12. Povabilo lokalnim izvajalcem s področja telesnega in duševnega zdravja, ki upoštevajo potrebe LGBTIQ, k sodelovanju na okroglih mizah, delovnih skupinah, fokusnih skupinah itd., namenjenih LGBTIQ
- 2.13. Organizacija ali podpora strokovnih predavanj ali konferenc o problematiki LGBTIQ v okviru zdravstvenega varstva za določene skupine znotraj zdravstvenega sistema, npr. za splošne zdravnike_ce, zdravstvene tehničnice_ki, ginekologe_inje, psihiatre_inje, psihologe_inje
- 2.14. Sodelovanje z uradnimi izvajalci poklicnega usposabljanja in ponudniki dodatnega izpopolnjevanja za strokovnjake_inje s področja telesnega in duševnega zdravja, da bi ponudili usposabljanje o LGBTIQ strankah in posebnih zdravstvenih potrebah LGBTIQ
- 2.15. Zagotavljanje celovite spolne vzgoje o različnih oblikah spolnosti, pozitivni spolnosti, varnejši spolnosti, privolitvi, preprečevanju spolno prenosljivih okužb in tveganjih, povezanih z nekaterimi oblikami spolnosti, zlasti, vendar ne izključno, za mlade
- 2.16. Organiziranje ali podpiranje kampanj o spolnem zdravju in preventivi
- 2.17. Ozaveščanje in posredovanje informacij o spolno prenosljivih okužbah (SPO)
- 2.18. Zagotavljanje nizkopražnega dostopa do brezplačnih sredstev za varnejše spolne prakse, kot so pregradna kontracepcija, cepljenja, profilaksa pred izpostavljenostjo (ang. PrEP) ali zdravljenje kot preventiva (ang. TasP)
- 2.19. Zagotavljanje ali financiranje storitev spolnega zdravja in anonimnega testiranja na spolno prenosljive okužbe
- 2.20. Zagotavljanje ali financiranje svetovanja za osebe s SPO ali HIV
- 2.21. Izvajanje ukrepov proti stigmatizaciji oseb s HIV
- 2.22. Podpisovanje deklaracij, s katerimi se javno zavežete k boju proti epidemiji virusa HIV in delovanju proti stigmatizaciji, kot sta Fast-Track Cities ali #workingpositively
- 2.23. Vzpostavljanje ali podpiranje mrež, okroglih miz, delovnih skupin in fokusnih skupin z ustreznimi lokalnimi deležniki – zdravstvenimi ustanovami, zdravnikami_cami, lekarnami, skupnostjo itd. – za delo na področju HIV in SPO
- 2.24. Ozaveščanje in posredovanje informacij o visoko tveganih spolnih dejavnostih, kot je uporaba droge pri seksu (kemseks)
- 2.25. Zagotavljanje ali financiranje svetovanja za tiste, ki se ukvarjajo z visoko tveganimi spolnimi praksami, kot je kemseks

- 2.26. Zagotavljanje ali financiranje svetovanja za žrtve spreobrnitvene terapije
- 2.27. Zagotavljanje dostopa do zdravstvenega varstva in terapije, povezane s tranzicijo, za transspolne osebe, kot so hormonsko ali kirurško zdravljenje ali govorna terapija
- 2.28. Zagotavljanje svetovanja in podpore transspolnim osebam med tranzicijo
- 2.29. Ozaveščanje, usposabljanje in obveščanje o raznolikosti spolnih značilnosti ter o neživiljenjsko pomembnih operacijah ali zdravstvenih posegih na interspolnih dojenčkih in mladostnikih_cah (pohabljanje spolnih organov interspolnih oseb)
- 2.30. Raziskovanje načinov za preprečevanje neživiljenjsko pomembnih operacij ali zdravstvenih posegov na interspolnih dojenčkih, otrocih in mladostnikih_cah v lokalnih bolnišnicah (pohabljanje spolnih organov interspolnih oseb)
- 2.31. Zagotavljanje informacij in podpornih struktur za starše z interspolnimi otroki
- 2.32. Svetovanje interspolnim osebam in njihovim družinam

→ Za ukrepe v zvezi z reproduktivnim zdravjem glej ukrepe na področju *politike* .

Primeri dobrih praks

Usposabljanja za ozaveščanje o LGBTIQ za zdravstvene delavce_ke

LGBTIQ osebe pogosto poročajo o slabšem duševnem zdravju, nižji kakovosti življenja in splošno slabšem počutju v primerjavi s širšo populacijo. Obstaja več zdravstvenih težav, kjer niso deležni zadostne pomoči. Splošni zdravnik_ca je za LGBTIQ osebe pomembna kontaktna točka. Splošni zdravniki_ce so ključni partnerji pri premostitvi zdravstvenih vrzeli za to skupino. Tako so v mestu Ostend pripravili spletni seminar o LGBTIQ vprašanjih in spolno občutljivi zdravstveni oskrbi za splošne zdravnike_ce in druge zdravstvene delavce_ke, kot so farmacevti_ke, fizioterapevti_ke in delovni terapevti_ke. Spletni seminar se osredotoča na komunikacijo med negovalnim osebjem in pacientko_om ter usmerja negovalno osebje pri premagovanju tabujev in izzivov, s katerimi se soočajo LGBTIQ pacienti_ke. Zdravstvenim delavcem_kam pomaga, da posvetijo več pozornosti oskrbi, skrbem in posebnim potrebam LGBTIQ. Na ta način se lahko odpravijo ovire pri iskanju pomoči pri splošnih zdravnikih_cah in zmanjšajo zdravstvene težave.

Ostend

Povezan ukrep: 2.2

Zdravstvena podpora za LGBTIQ mlade

V mestu Bergen so ustanovili strokovno skupino za mlade, ki imajo vprašanja v zvezi z zdravjem ali pomisleke v zvezi z lastno spolno identiteto, spolno usmerjenostjo ali spolnostjo. Skupina ima sedež v mladinskem zdravstvenem centru v Bergnu, sestavljajo pa jo zdravnik_ca in medicinske tehnice_ki, ki so končali dodatno izobraževanje na področju spola in spolnosti. Tim ponuja tako začetne pogovore kot tudi preprosto dostopno zdravljenje.

Bergen

Povezan ukrep: 2.3

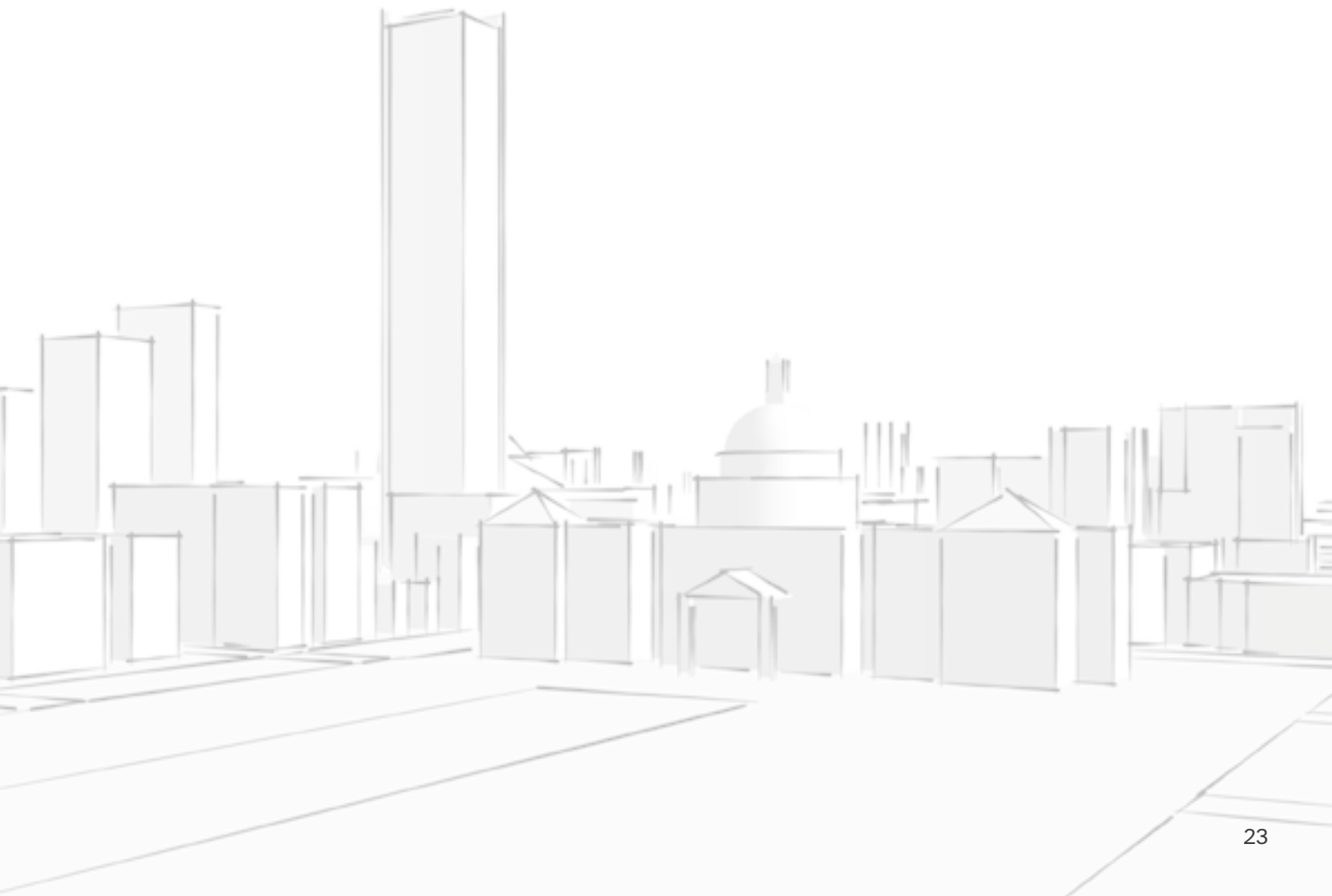
LEGEBITRA – Financiranje ukrepov za preprečevanje, testiranje in podporo pri HIV in SPO

V Mestni občini Ljubljana sofinancirajo program nevladne organizacije Legebitra, v okviru katerega se izvajajo preventivni, testni in podporni ukrepi za HIV in druge SPO. Program so razvili leta 2005 z namenom zagotavljanja preventivnih dejavnosti za moške, ki imajo spolne odnose z moškimi (MSM). Od takrat se je razširil in v sodelovanju s Kliniko za infektivne bolezni Univerzitetnega kliničnega centra Ljubljana in Inštitutom za imunologijo in mikrobiologijo Medicinske fakultete Univerze v Ljubljani ponuja testiranje na HIV, sifilis, gonorejo ter hepatitis B in C za MSM. Testiranje je na voljo na več različnih lokacijah v Ljubljani in v desetih drugih mestih v Sloveniji. Približno 20 % letno odkritih primerov okužbe s HIV se odkrije v okviru Legebitrinega programa testiranja. Legebitra zagotavlja tudi celovito pravno in psihosocialno podporo osebam, ki živijo s HIV.

Ljubljana

Povezan ukrep: 2.19

3. Družine

Pravno priznavanje istospolnih zakonskih zvez, civilnih partnerstev in z njimi povezanih pravic, kot so pravica do prebivanja, skrbništva in posvojitve, davčno pravo, dedno pravo, pogodbeno pravo, pravno zastopanje in zavarovanje, se med državami zelo razlikuje, prav tako kot družbeno sprejemanje in obravnava LGBTIQ parov.

LGBTIQ družine in LGBTIQ posamezniki_це, ki si želijo ustvariti družino, se pogosto srečujejo s številnimi oblikami strukturne diskriminacije in vsakodnevnimi izzivi.¹ LGBTIQ posamezniki_це nimajo enakega dostopa do reproduktivnega zdravstvenega varstva kot mnogi drugi ali pa se njihovi načini reprodukcije, kot je nadomestno materinstvo za geje, obravnavajo kot kaznivo dejanje. Nepriznavanje enega od staršev lahko privede do resničnih težav: od upravičenosti do starševskega dopusta, možnosti prevzema otroka iz vrtca ali sprejemanja pomembnih zdravstvenih odločitev. Dolgotrajen postopek posvojitve lastnih otrok izpostavlja LGBTIQ osebe nepotrebnemu nadzoru in invazivnim postopkom, kar povzroča stres tako staršem kot otrokom. Trans, nebinarni in interspolni posamezniki_це se soočajo s še večjim omejevanjem reproduktivnih pravic in priznavanjem starševstva ter vsakodnevno diskriminacijo, usmerjeno proti njim in njihovim družinam.

Veliko parametrov za priznavanje in pravice parov in družin določa nacionalna zakonodaja, vendar so lokalne oblasti tiste, ki to zakonodajo izvajajo na lokalni ravni in v življenju svojih prebivalc_cev. Čeprav ni dvoma, da morajo občine izvajati nacionalno zakonodajo, imajo običajno proste roke pri tem, kako jo prenesejo v lokalno prakso. Lahko se senzibilizirajo za posledice, ki jih imajo zakonodaja in upravni postopki za LGBTIQ pare in družine, ter o predsodkih in diskriminaciji, s katerimi se le-ti soočajo. Občine lahko nato oblikujejo bolj spoštljive postopke, ozaveščajo svoje zaposlene in civilno družbo ter pripravijo svoje službe, kot so matični uradi, službe za posvojitve in rejništvo, službe za podporo družini, službe za varstvo otrok in vrtci, da bodo ustrezno in spoštljivo obravnavale različne družine.

Vprašanja, ki jih je treba obravnavati, in ukrepi, ki jih je treba izvesti

- 3.1. Priznavanje in prizadevanje za enako obravnavo različnih oblik družin, kot so neporočeni pari, pari, ki živijo v partnerski zvezi, poročeni pari, samohranilci_ke, sestavljene družine, družine z več kot dvema staršema
- 3.2. Zagotavljanje enakih možnosti za LGBTIQ osebe, ki registrirajo partnersko zvezo ali sklenejo zakonsko zvezo
- 3.3. Usposabljanje matičark_jev in drugih javnih uslužbenk_cev, ki vodijo ali se ukvarjajo z registracijo istospolnih partnerskih zvez ali zakonskih zvez ali zakonskih zvez oseb različnih spolov, da so LGBTIQ vključujoči
- 3.4. Uporaba jezika, ki vključuje LGBTIQ v uradni komunikaciji, obrazcih in dokumentih, na primer uporaba izrazov partner_ica in starš namesto mož, žena, mati ali oče
- 3.5. Občinske storitve in ponudbe za družine, kot so družinske kartice, družinski popusti, rekreacijske dejavnosti za družine itd., naj so LGBTIQ vključujoči
- 3.6. Ozaveščanje in usposabljanje zaposlenih v občinskih službah na področju družine, služb za pomoč otrokom, služb za posvojitve, vrtcev

¹ Evropska unija (2020) *Končno poročilo 2015–2019 o seznamu ukrepov za spodbujanje enakosti LGBTI*. https://commission.europa.eu/system/files/2020-05/report_list_of_actions_2015-19.pdf

- 3.7. Ozaveščanje in usposabljanje zaposlenih pri izvajalcih storitev, kot so zasebni vrtci, za katere sredstva namenja občina
- 3.8. Zagotavljanje svetovanja – vključno s pravnimi, medicinskimi in psihološkimi vidiki – za mavrične družine in LGBTIQ osebe, ki si želijo ustvariti družino
- 3.9. Zagotavljanje dostopa do reproduktivnega zdravja za LGBTIQ družine
- 3.10. Ozaveščanje in posredovanje informacij o različnih spolih in oblikah družin ter usposabljanje zdravstvenih delavk_cev na področju nosečnosti, predporodne, porodne in poporodne oskrbe za ustrezno obravnavo LGBTIQ družin in nosečnosti
- 3.11. Posredovanje informacij o reproduktivnih pravicah transspolnih in interspolnih oseb ter o nosečnostih
- 3.12. Omogočanje posvojitve in rejništva za LGBTIQ družine
- 3.13. Podpora in financiranje centrov za mavrične družine, nevladnih organizacij, ki delajo z mavričnimi družinami ali za njih
- 3.14. Krepitev medsebojne in skupnostne podpore mavričnim družinam in za njih
- 3.15. Vključevanje družinskih LGBTIQ organizacij v družinske svetovalne odbore na ravni mesta itd.
- 3.16. Zagotavljanje zastopanosti različnih oblik družin in mavričnih družin v uradni občinski komunikaciji, družinskih muzejih, knjigah v knjižnicah ali vrtcih itd.
- 3.17. Ustvarjanje prepoznavnosti mavričnih družin s kampanjami, javnimi dogodki itd.
- 3.18. Izkazovanje podpore različnim oblikam družin in mavričnim družinam, npr. ob posebnih priložnostih, kot je dan enakosti družin

→ Za priporočene ukrepe za družine z interspolnimi otroki glej ukrepe na področju politike *Zdravje*.

Primeri dobrih praks

Usposabljanje matičarjev za sklepanje istospolnih partnerstev

Odkar so leta 2021 v Črni gori sprejeli zakon o istospolnih civilnih partnerstvih, so mesto Kotor pogosto izbrali za kraj poroke. Da bi poskrbeli za ozaveščenost matičark_jev, ki vodijo obred poroke, in zagotovili njihovo pripravljenost za spoštljivo in ustrezno ravnanje z istospolnimi pari, se kotorski matičarji_ke dodatno usposabljaajo, da bi zainteresiranim strankam kar najbolje svetovali o poroki.

Kotor

Povezan ukrep: 3.3

Posvetovanje in svetovanje za mavrične družine

LGBTIQ osebe, ki si želijo ustvariti družino, se soočajo s široko paleto strukturne diskriminacije in izzivi, tako pri poskusu ustvarjanja družine kot tudi v družinskem življenju. Stiki z bolnišnicami, javnimi organi, vrtci, šolami in številne druge situacije pogosto postanejo zastrašujoči in čustveno zahtevni. Za pomoč parom in družinam v mestu Hannover ponujajo svetovanje, pri čemer jim pomagajo pri pravnih, birokratskih in praktičnih vprašanjih, zavedajoč se dodatnega psihološkega stresa, ki ga doživljajo, in jih napotijo v podporne skupine, kjer se srečujejo mavrične družine s skupnimi izkušnjami.

Hanover

Povezan ukrep: 3.8

Organizacija dogodkov za mavrične družine ob mednarodnem dnevu enakosti družin (IFED)

Mednarodni dan enakosti družin (IFED) poteka vsako leto prvo nedeljo v maju, njegov namen pa je opozoriti na potrebe mavričnih družin in povečati prepoznavnost raznolikih oblik družin. Na ta dan že več let poteka uspešno sodelovanje med lokalno skupino za podporo mavričnih družin z mestom Mannheim. Mavrične družine povabijo, da si na pikniku v mestnem parku izmenjajo izkušnje. Organizirano varstvo otrok zagotavlja, da se imajo tudi otroci lepo in da spoznajo druge otroke, ki odraščajo v mavričnih družinah.

Mannheim

Povezan ukrep: 3.18

4. Mladi

LGBTIQ mladi se soočajo s številnimi izzivi, povezanimi z njihovo spolno usmerjenostjo ali spolno identiteto, medtem ko se prebijajo skozi bistvene in že tako zahtevne faze otroštva in mladostništva. Doživljajo pomanjkanje vzornikov, heteronormativna pričakovanja glede romantičnih interesov, toga in omejujoča binarna pojmovanja spola in spolnih vlog, predsodke in zavračanje s strani vrstnikov ali družin ter sovražno okolje v šolah. Čeprav študije kažejo, da so se razmere nekoliko izboljšale, je za mnoge LGBTIQ mlade v primerjavi z vrstniki bolj verjetno, da bodo v šoli doživeli ustrahovanje ali druge oblike agresije.¹

LGBTIQ mladi imajo slabši uspeh ali pogosteje opustijo šolanje kot njihovi vrstniki, pogosteje imajo težave z duševnim zdravjem, vključno s samopoškodovanjem in samomorilnimi mislimi, ali z zlorabo drog in so bolj izpostavljeni brezdomstvu.

Agencija za temeljne pravice na podlagi svoje najnovejše raziskave poziva EU in države članice, da uvedejo ukrepe za ustvarjanje varnega in podpornega okolja za LGBTIQ mlade v šoli, pomagajo šolam in učiteljem pri izmenjavi izkušenj, preprečujejo ustrahovanje LGBTIQ učencev ter zagotovijo, da izobraževalna gradiva predstavljajo življenje LGBTIQ na pozitiven način.² Občine pa lahko sprejmejo še veliko več ukrepov. Zagotovijo lahko varne prostore za LGBTIQ mlade zunaj šole, poskrbijo, da bodo občinske ustanove, kot so vrtci ali mladinski centri, vključevale LGBTIQ, ozaveščajo socialne delavce_ke, ki se ukvarjajo z mladimi ali družinami, o LGBTIQ mladih in njihovih izzivih, obravnavajo vprašanja, kot sta zloraba drog med mladimi ali brezdomstvo, ter podpirajo LGBTIQ mlade z mentorskimi programi itd.

Vprašanja, ki jih je treba obravnavati, in ukrepi, ki jih je treba izvesti

- 4.1. Ozaveščanje o kvir mladih in posredovanje informacij dnevnim centrom, vrtcem, šolam, mladinskim centrom itd.
- 4.2. Z usposabljanjem osebja, zagotavljanjem izobraževalnega gradiva itd. občinske storitve predšolske vzgoje, kot so vrtci in jasli, postanejo vključujoče za LGBTIQ osebe
- 4.3. Šole naj z usposabljanjem učiteljev in šolskega osebja, zagotavljanjem izobraževalnega gradiva, učnih načrtov, ki poučujejo o LGBTIQ osebah in življenju itd., postanejo prostori, ki vključujejo LGBTIQ.
- 4.4. Podpiranje in financiranje nevladnih organizacij, ki usposablja učitelje_ice in pedagoške delavce_ke o LGBTIQ problematiki
- 4.5. Podpiranje in financiranje nevladnih organizacij, ki izvajajo vrstniško izobraževanje učenk_cev v šolah
- 4.6. Zagotoviti, da izobraževalna gradiva in učni načrti odražajo raznolikost biološkega spola, družbenega spola, spolnih vlog in izrazov, spolno vzgojo o LGBTIQ spolnosti, pozitivne podobe LGBTIQ oseb ter zgodovinsko pomembne LGBTIQ dogodke in prispevke LGBTIQ oseb k znanosti, politiki, literaturi, umetnosti, glasbi itd.

¹ ILGA (2022) *Intersections. Diving into the FRA LGBTI II Survey Data. Youth.*

<https://www.ilga-europe.org/report/intersections-youth-diving-into-the-fra-lgbti-ii-survey-data/>

² Agencija Evropske unije za temeljne pravice (2020) *Dolga pot do enakosti LGBTI. EU-LGBTI II.*

https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra_2020-lgbti-equality-1_en.pdf

- 4.7. Usposabljanje šolskih svetovalnih delavk_cev o izzivih in tegobah LGBTIQ mladih, da bodo lahko prepoznali težave in pomagali LGBTIQ mladim, ki se spopadajo s težavami
- 4.8. Občinski mladinski centri naj postanejo prostori, ki bodo vključevali LGBTIQ, in sicer z usposabljanjem osebja, zagotavljanjem izobraževalnega gradiva in kontaktnimi informacijami za nevladne LGBTIQ organizacije in podporne strukture itd.
- 4.9. Zagotovljena fizična infrastruktura, ki jo uporabljajo otroci in mladostniki_ce v šolah, mladinskih centrih, športnih objektih itd., kot so sanitarije, garderobe ali kabine za prhanje, ki upošteva enakost spolov, je dostopna in varna za uporabo za mlade vseh spolov
- 4.10. Spodbujanje šol, mladinskih centrov itd. k izražanju vključevanja LGBTIQ s komunikacijo, dvigovanjem zastav, stenski poslikavami, posebnimi dogodki itd.
- 4.11. Podeljevanje certifikatov ali znakov vrtcem, šolam, mladinskim centrom itd., ki so opravili usposabljanje in so prostori, ki so vključujoči do LGBTIQ
- 4.12. Posredovanje informacij, kontaktnih oseb, svetovalk_cev, zdravstvenih delavk_cev, podpornih skupin itd. LGBTIQ mladim glede vprašanj o njihovi spolni usmerjenosti ali spolni identiteti ali s tem povezanimi vprašanji o njihovem zdravju ali spolnosti
- 4.13. Ustvarjanje varnih prostorov za LGBTIQ mlade z delovanjem ali podpiranjem in financiranjem kvir mladinskih centrov
- 4.14. Zagotavljanje varnih prostorov in podpora mladinskim kvir skupinam in skupinam za razkritje (coming out)
- 4.15. Vključevanje mladinskih kvir skupin v mestne mladinske odbore, projekte itd.
- 4.16. Podpora in financiranje nevladnih organizacij, ki delajo s kvir mladimi ali za njih
- 4.17. Ozaveščanje staršev in posredovanje informacij o vzgoji LGBTIQ otrok
- 4.18. Zagotavljanje podpornih struktur in krepitev medsebojnih podpornih struktur za starše LGBTIQ otrok
- 4.19. Ozaveščanje, informiranje in usposabljanje socialnih delavk_cev, ki delajo z mladimi ali družinami, o izzivih in stiskah LGBTIQ mladih, da bodo lahko prepoznali težave in pomagali LGBTIQ mladim, ki se spopadajo s težavami
- 4.20. Zagotavljanje podpornih struktur LGBTIQ otrokom in mladostnikom_cam, ki doživljajo ustrahovanje, diskriminacijo, zavračanje ali nasilje v šoli ali doma
- 4.21. Boj proti ustrahovanju, diskriminaciji ali zavračanju in nasilju nad LGBTIQ mladimi s projekti in kampanjami
- 4.22. Opolnomočenje LGBTIQ mladih z delavnicami, tečaji, mentorskimi programi, festivali itd.
- 4.23. Zagotavljanje zastopanosti in pozitivne samoidentifikacije LGBTIQ oseb in njihovega življenja s pomočjo medijev, ki so na voljo v občinskih vrtcih, šolah, mladinskih centrih, knjižnicah itd. - npr. sezname knjig, filmov ali zagotavljanje publikacij, filmov z LGBTIQ tematiko
- 4.24. Ustvarjanje ponudbe LGBTIQ kulture ali kulture, ki vsebuje LGBTIQ like in je posebej namenjena mladim, kot so gledališke igre, avtorska branja, razstave itd.
- 4.25. Ustvarjanje prepoznavnosti LGBTIQ mladih z javnimi kampanjami ali kampanjami, dejavnostmi ali dogodki, posebej namenjenimi lokalnim šolam in mladinskim centrom

Primeri dobrih praks

Ustvarjanje LGBTIQ prijaznih šol z delavnicami za učitelje_ice in učence_ke

V mestu Leuven si prizadevajo ustvariti LGBTIQ prijazno izobraževalno okolje s sodelovanjem s specializiranimi partnerji, ki ponujajo ukrepe, orodja in nasvete za povečanje ozaveščenosti o spolu in LGBTIQ tako med učitelji_cami in delavci_kami v vzgoji in izobraževanju kot tudi med učenci_kami. Eden od ukrepov je delavnica za učitelje_ice in zaposlene v vzgoji in izobraževanju. Udeleženci_ke pod vodstvom strokovnjakov_inj lahko izrazijo svoja vprašanja in pomisleke ter razmislijo o tem, kako okrepiti vključujočo kulturo v svoji šoli ali izobraževalni ustanovi. Drug ukrep je kampanja, imenovana PAARS ali Purple. Projekt, katere pobudnica in izvajalka je strokovna partnerska organizacija, financira pa jo mesto Leuven, ponuja izobraževalna orodja srednjim šolam za razmislek o vključevanju LGBTIQ teme pri pouku. Srednje šole spodbujajo, da naročijo pakete in jih 17. maja, na dan IDAHOT, uporabijo pri pouku. Kampanja se bo razširila na osnovne šole, mladinske klube in športne klube.

Leuven

Povezan ukrep: 4.3

Diskusijske skupine za LGBTIQ mlade

Mesto Bergen mladim LGBTIQ osebam redno ponuja diskusijske skupine za pogovor o spolu in spolnosti. Skupine vodita psiholog_inja in izkušena svetovalka_ec. Diskusijske skupine mladim v Bergnu nudijo nizkopražno priložnost, da z vrstniki_cami in ob podpori usposobljenih strokovnjakinj_ov postavljajo vprašanja in se pogovarjajo o spolu in spolni identiteti. Cilj tega ukrepa je, da mladi raziskujejo in najdejo lastno identiteto, poiščejo somišljenike in po potrebi dobijo strokovno podporo.

Bergen

Povezan ukrep: 4.12

SOORUM – Izobraževalni projekt o raznolikosti spolne usmerjenosti in spola za šolske razrede

Hamburški senat od leta 2019 financira projekt »Soorum«, ki ga izvaja NVO Magnus-Hirschfeld-Centrum. S projektom ozaveščajo učence_ke v hamburških šolah. Pogosto je vključen v obstoječe šolske module o raznolikosti ali demokraciji in je na voljo višjim razredom. V razredih mladi, usposobljeni vodje skupin delajo z majhnimi skupinami učenk_cev in obravnavajo teme, kot so raznolikost spolne usmerjenosti in spola, spolne vloge, predsodki in diskriminacija, pri čemer učence spodbujajo zlasti k razmisleku o lastnih stališčih. Učne ure učenk_cem pokažejo, kako sovražnost do LGBTIQ oseb negativno vpliva na vse, ne le na predvidene tarče, saj ohranja zastarela pričakovanja glede vedenja in stereotipov o spolnih vlogah. Ker gre za eno od mnogih obstoječih oblik diskriminacije, je to tudi priložnost za razpravo o strpnosti in sprejemanju na splošno. Cilj tega projekta je zmanjšati predsodke in diskriminacijo ter ustvariti vzajemno spoštovanje in upoštevanje.

Hamburg

Povezan ukrep: 4.4

Mojstrski tečaj Spol in kultura – opolnomočenje LGBTIQ mladih prek kulture

Mojstrski tečaj Spol in kultura je tečaj, ki traja 4–5 popoldnevov in je namenjen mladim, ki so že v povezavi s socialnimi službami v skupnosti in so radovedni, eksperimentirajo ali že imajo mnenja o spolu in spolnosti. Udeleženci_ke se s spolom in kulturo ukvarjajo prek medijev, kot so film, keramika in obiski muzejev. Cilj udeleženk_cev je pridobiti znanje in izmenjati izkušnje v okviru tima za spol in kulturo. Poleg tega upajo, da bodo udeleženci_ke spoznali organizacije, dejavnosti in skupnosti, ki so na voljo v mestu Aarhus.

Aarhus

Povezan ukrep: 4.22

5. Starejši občani_ke

Ker se naša družba stara, je vse več ljudi odvisnih od občinskih storitev za starejše. Enako velja za LGBTIQ populacijo. Soočajo se z velikimi težavami pri dostopu do storitev, ki niso pripravljene upoštevati njihovega položaja in potreb.

Mnogi od tistih, ki so danes LGBTIQ starejši občani_ke, so doživeli čas, ko so jih označevali za kriminalce, grešnike in duševno bolne. Čeprav so se te pravne, zdravstvene in družbene predstave večinoma spremenile, so strah, predsodki in družbena stigma mnogim starejšim LGBTIQ odraslim ovirali življenje, njihove vezi z družino in vseživljenjski zaslužek. Zaradi desetletij trajajoče diskriminacije so LGBTIQ starejši bolj izpostavljeni tveganju za telesne in duševne bolezni, slabo zdravje, revščino, socialno izolacijo in prezgodnjo umrljivost. Raziskave kažejo, da LGBTIQ osebe, starejše od 50 let, morda bolj potrebujejo storitve, namenjene starejšim občankam_om, vendar je manj verjetno, da bodo uporabljale storitve zdravstvenega in socialnega varstva ter stanovanjske storitve, če pa jih že uporabljajo, skrivajo svojo identiteto zaradi strahu pred zavrnitvijo ali diskriminacijo s strani osebja ali drugih uporabnic_kov.¹

Občinski ponudniki storitev in ponudniki, ki jih naročijo lokalne oblasti, se morajo zavedati zapletenih biografij, strahov in potreb starejših LGBTIQ oseb. V ponudbi storitev morajo upoštevati njihova življenja in izkušnje, ustvariti prijazne in varne prostore in programe, ki bodo podprli LGBTIQ, ter biti opremljeni za reševanje morebitnih konfliktov in diskriminacije znotraj svojih struktur.

Veliko je povezav s področji politike *Zdravje, oviranosti in vključevanje* ter *Socialne stiske in prikrajšanost*. Posvetovanje o vprašanih in ukrepih na teh področjih politike ali sodelovanje z ustreznimi oddelki, odgovornimi zanje, bo prineslo boljše rezultate na vseh zadevnih področjih.

Vprašanja, ki jih je treba obravnavati, in ukrepi, ki jih je treba izvesti

- 5.1. Ozaveščanje in informiranje o LGBTIQ osebah ter njihovih specifičnih potrebah in težavah v okviru občinske službe, pristojne za starejše občane_ke, ter vključevanje obravnave in skrbi za LGBTIQ starejše občane_ke v uveljavljene strukture
- 5.2. Vključevanje življenja in izkušenj LGBTIQ oseb v storitve za starejše občane_ke
- 5.3. Ponudba posebnih dogodkov, tečajev itd. za starejše LGBTIQ v okviru storitev za starejše
- 5.4. Gradnja stanovanj za starejše ali medgeneracijskih stanovanj, ki so vključujoče do LGBTIQ
- 5.5. Podpora in financiranje LGBTIQ stanovanjskih projektov za starejše ali medgeneracijsko

¹ ILGA (2023) *Intersections. Diving into the FRA LGBTI II Survey Data. Older people.* <https://www.ilga-europe.org/report/intersections-older-people-diving-into-the-fra-lgbti-ii-survey-data/>
FREDERIKSEN-GOLDSSEN, K. I.; H.-J. KIM; C. A. EMLET; A. MURACO; E. A. EROSHEVA; , C. P. HOY-ELLIS; J. GOLDSSEN and H. PETRY (2011) *The Aging and Health Report. Disparities and Resilience among Lesbian, Gay, Bisexual, and Transgender Older Adults.* Seattle: Institute for Multigenerational Health. https://www.lgbtagingcenter.org/resources/pdfs/LGBT%20Aging%20and%20Health%20Report_final.pdf
ADDIS, S.; M. DAVIES; G. GREENE; S. MACBRIDE-STEWART and M. SHEPHERD (2009) *The Health, Social Care and Housing Needs of Lesbian, Gay, Bisexual and Transgender Older People. A Review of the Literature.* Health Social Care Community. 17(6): 647-58. DOI: [10.1111/j.1365-2524.2009.00866.x](https://doi.org/10.1111/j.1365-2524.2009.00866.x)

- 5.6. Določanje standardov kakovosti za oskrbo starejših, ki vključujejo vidik LGBTIQ
- 5.7. Usposabljanje zaposlenih v občinskih domovih za starejše in službah za oskrbo starejših
- 5.8. Ozaveščanje in usposabljanje osebja ponudnikov storitev za starejše, ki jih je naročila občina, in zasebnih ponudnikov
- 5.9. Podeljevanje certifikatov ali znakov za izvajalce oskrbe, ki so opravili usposabljanje in so LGBTIQ prijazni
- 5.10. Organiziranje ali podpiranje konferenc in izpopolnjevanja za strokovnjake_inje na področju oskrbe starejših in zdravstvenega varstva o vprašanjih v zvezi z oskrbo starejših LGBTIQ
- 5.11. Vzpostavljanje ali podpiranje mrež, okroglih miz, delovnih skupin ali fokusnih skupin z ustreznimi lokalnimi deležniki o vprašanjih, s katerimi se srečujejo starejši LGBTIQ občani_ke
- 5.12. Vključevanje tem o starejših LGBTIQ v razpravah občinskih mrež, na okroglih mizah, delovnih skupinah ali fokusnih skupinah, namenjenih starejšim občanom_kam
- 5.13. Oblikovanje ukrepov za reševanje osamljenosti starejših LGBTIQ občank_ov
- 5.14. Oblikovanje ukrepov za reševanje revščine in brezdomstva starejših LGBTIQ oseb
- 5.15. Podpora nevladnim organizacijam, ki delajo s starejšimi LGBTIQ občani_kami in za njih
- 5.16. Ponudba storitev in formatov za opolnomočenje in krepitev odpornosti starejših LGBTIQ
- 5.17. Podpora skupinam starejših LGBTIQ občank_ov in krepitev medsebojne podpore
- 5.18. Vključevanje LGBTIQ starejših v mestne svetovalne odbore starejših občank_ov
- 5.19. Ozaveščanje o ovirah in izključenosti starejših LGBTIQ oseb znotraj LGBTIQ skupnosti
- 5.20. Spodbujanje in podpiranje dogodkov in dejavnosti za starejše občane_ke znotraj uveljavljenih LGBTIQ centrov in struktur
- 5.21. Spodbujanje in podpiranje projektov in dogodkov za medgeneracijsko izmenjavo med mlajšimi in starejšimi LGBTIQ občani_kami
- 5.22. Ozaveščanje javnosti o starejših LGBTIQ – vključno s pozitivno predstavitvijo in težavami, s katerimi se soočajo starejši LGBTIQ – s kampanjami itd.
- 5.23. Zagotavljanje formatov, v katerih lahko starejši LGBTIQ občani_ke delijo svoje znanje, zgodbe in izkušnje, npr. s pripovedovanjem zgodb, interaktivnimi umetniškimi projekti itd.

Primeri dobre prakse

Vključevanje kvir perspektive v občinske službe za starejše občane

V Nürnbergu so v redno delo urada za starejše občane_ke vključili tudi skrb za starejše kvir občane_ke. Sprva je potekala izmenjava med kvir skupnostjo, občinskim LGBTIQ uradom, uradom za starejše občane_ke in socialnimi organizacijami, v katerih so izrazili želje in potrebe. V drugem koraku sta LGBTIQ urad in urad za starejše občane_ke preučila, kaj bi bilo možno izvesti. Urad za starejše občane_ke ponuja številne storitve, kot so odprta srečanja v različnih delih mesta. Poleg rednih popoldnevov za starejše občane_ke so uredili prostor za kvir srečanja starejših občank_ov. Bunte Runde (Pisani krog) poteka dvakrat mesečno. Poleg tega je starejšim na voljo tudi kvir disko. Urad za starejše občane_ke koordinira tudi prostovoljno obiskovanje posameznikov brez sorodnikov ali prijateljev. Ponudbo so dopolnili s storitvijo kvir obiskov za starejše kvir osebe.

Nürnberg

Povezan ukrep: 5.3

Usposabljanje za zaposlene v službah in ustanovah za oskrbo starejših

LGBTIQ starejši, ki so odvisni od storitev ali centrov za oskrbo starejših, so redno izpostavljeni nenamerni ali namerni diskriminaciji s strani osebja ali drugih stanovalk_cev ali pa se počutijo prisiljene skrivati svojo identiteto, da bi se izognili diskriminaciji. Ponudniki storitev pogosto niso pripravljeni na ustrezno ravnanje v teh razmerah. Mesto Hannover je skupaj z lokalnimi ponudniki oskrbe in nevladnimi LGBTIQ organizacijami razvilo modul usposabljanja, s katerim ozavešča vodstvo in zaposlene ter jih uči, kako ustrezno ravnati z LGBTIQ starejšimi. Modul so uporabili za usposabljanje osebja v občinskih centrih za oskrbo, objavljen pa je bil tudi za druge ponudnike, da bi ga lahko uporabili pri usposabljanju zaposlenih.

Hannover

Povezan ukrep: 5.7

Povezan ukrep: 5.8

6. Oviranost in vključevanje

Osebe z oviranostmi in kronični bolniki_{ce} spadajo med najbolj marginalizirane dele družbe. V okviru upravljanja raznolikosti se njihovi problemi še vedno pogosto obravnavajo le kot drugotne teme. V očeh drugih oviranost pogosto postane edini označevalec identitete osebe z oviranostmi in redno jih obravnavajo, kot da nimajo spolne usmerjenosti ali celo spolne identitete. To seveda ni le daleč od resnice, temveč tudi škodi prizadetim osebam in njihovi zmožnosti, da živijo izpolnjujoče življenje. Takšno dojetje ni nič drugačno v LGBTIQ skupnostih, ki pogosto nehoti izključuje osebe z oviranostmi iz prostorov, dogodkov, informacij in storitev za LGBTIQ osebe.¹

LGBTIQ osebe z oviranostjo ali kroničnimi boleznimi so podvržene večkratni diskriminaciji, ki pogosto vpliva na poslabšanje posledic obojega. Lokalne oblasti morajo zagotoviti, da njihove storitve za osebe z oviranostmi priznavajo popolno identiteto oseb, ki živijo, delajo ali prejemajo podporo v občinskih ali zasebnih pogodbenih ustanovah, vključno z njihovo spolno usmerjenostjo in spolno identiteto. Hkrati morajo spodbujati vključevanje oseb z oviranostmi v storitve za LGBTIQ osebe in omogočiti dostopnost za LGBTIQ osebe z oviranostmi.

Vprašanja, ki jih je treba obravnavati, in ukrepi, ki jih je treba izvesti

- 6.1. Poskrbeti, da bodo občinske službe, prostori, dogodki in informacije za LGBTIQ občane_{ke} brez ovir in dostopne za LGBTIQ osebe z oviranostmi
- 6.2. Določanje standardov kakovosti in kontrolnih seznamov za storitve, prostore, dogodke itd., ki so vključujoči za ljudi z različnimi oviranostmi, boleznimi ali telesnimi, duševnimi in čustvenimi zmožnostmi
- 6.3. Določanje standardov kakovosti za LGBTIQ prijazno oskrbo
- 6.4. Zagotavljanje ali podpiranje stanovanj za LGBTIQ osebe z oviranostjo
- 6.5. Ozaveščanje in usposabljanje zaposlenih pri ponudnikih storitev oskrbe oseb z oviranostjo
- 6.6. Ozaveščanje in obveščanje vodstva in zaposlenih pri ponudnikih na področju zaposlovanja oseb z oviranostjo
- 6.7. Podeljevanje certifikatov ali znakov za ponudnike stanovanj, oskrbe in zaposlovanja za osebe z oviranostmi, ki so opravili usposabljanje in so vključujoči do LGBTIQ
- 6.8. Podpiranje in financiranje medsektorskih izvajalcev, ki nudijo oskrbo za LGBTIQ osebe z oviranostjo
- 6.9. Organiziranje ali podpiranje konferenc in izpopolnjevanja za strokovnjake_{inje}, ki delajo z osebami z oviranostjo, o presečnosti in vprašanjih, povezanih z LGBTIQ osebami z oviranostmi
- 6.10. Vzpostavljanje ali podpiranje mrež, okroglih miz, delovnih skupin ali fokusnih skupin z ustreznimi lokalnimi deležniki o vprašanjih, s katerimi se soočajo LGBTIQ osebe z oviranostmi
- 6.11. Podpora nevladnim organizacijam, ki delajo z LGBTIQ osebami z oviranostmi in za njih

¹ Evropska komisija(2020) *Unija enakosti: Strategija za enakost LGBTIQ oseb za obdobje 2020–2025.*
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0698>

- 6.12. Vključevanje organizacij, ki zastopajo LGBTIQ osebe z oviranostmi, v mestne svetovalne odbore za osebe z oviranostmi
- 6.13. Vključevanje vprašanj LGBTIQ oseb z oviranostmi v teme, o katerih razpravljajo v občinskih mrežah, na okroglih mizah, delovnih skupinah ali fokusnih skupinah
- 6.14. Ozaveščanje javnosti o LGBTIQ osebah z oviranostmi, njihovem življenju, izkušnjah, različnih spolnih usmerjenostih in spolnih identitetah ter spolnosti, pa tudi o presečni diskriminaciji, s katero se soočajo
- 6.15. Ozaveščanje o ovirah za LGBTIQ osebe z oviranostmi in njihovi izključenosti znotraj LGBTIQ skupnosti
- 6.16. Spodbujanje in zagotavljanje sredstev za LGBTIQ centre, da bi njihovi prostori in storitve vključevali LGBTIQ osebe z oviranostmi
- 6.17. Spodbujanje in podpiranje dogodkov in dejavnosti za LGBTIQ osebe z oviranostmi znotraj uveljavljenih LGBTIQ centrov in struktur
- 6.18. Spodbujanje in podpiranje projektov in dogodkov za izmenjavo med LGBTIQ osebami z oviranostmi in brez njih
- 6.19. Podpora skupinam LGBTIQ oseb z oviranostmi
- 6.20. Ponudba storitev in formatov za opolnomočenje LGBTIQ oseb z oviranostmi
- 6.21. Zagotavljanje pozitivne upodobitve LGBTIQ oseb z oviranostmi

Primer dobre prakse

Gostovanje medsektorske konference o LGBTIQ in različnimi oblikami oviranosti v mestni hiši

Družba si LGBTIQ običajno predstavlja kot bele, zdrave, pripadnike ce srednjega razreda, vendar imajo kvir osebe tudi različne telesne zmožnosti, starost, etnično ali socialno-ekonomsko ozadje. Čeprav vsi ti vidiki prispevajo k razvoju osebne identitete in lahko povzročajo težave, jih celo LGBTIQ skupnost pogosto zanemarja. V letu 2017 so v Uradu za boj proti diskriminaciji LGBTIQ mesta Dunaj v dunajski mestni hiši organizirali vsakoletno mednarodno konferenco na temo »Presečnost: LGBTIQ in invalidnost«. Na konferenci so se osredotočili na LGBTIQ osebe z oviranostmi. Med udeleženci_kami in predavatelj_i_cami so sodelovale osebe z oviranostmi, konferenca je bila v celoti dostopna, simultano so jo prevajali v avstrijski znakovni jezik ter je nudila komunikacijsko podporo in grafični zapis za osebe z učnimi težavami.

Dunaj

Povezan ukrep: 6.9

7. Kulturna raznolikost in migracije

Kulturna raznolikost urbanih družb pomeni obogatitev skupnosti. Vendar pa lahko različne kulturne in verske ideje privedejo tudi do konfliktov med prebivalci. LGBTIQ osebe, ki so pripadniki etničnih manjšin ali imajo priseljsko poreklo, se pogosto soočajo s presečno diskriminacijo.¹ Ker jih v LGBTIQ skupnosti zavračajo zaradi rasističnih ali ksenofobnih stališč in v etničnih skupnostih zaradi pripadnosti LGBTIQ, se morajo spopadati z izključenostjo in izolacijo. Zaradi prepričanj skrajnih ločin nekaterih ver, kot sta krščanstvo ali islam, so izpostavljeni izgonu iz družin in skupnosti, brezdomstvu, prisilnim porokam, zdravljenju s spreobrnitvijo ali uboju iz časti.

Lokalne oblasti morajo obravnavati ta vprašanja v občinah, ozaveščati tako različne LGBTIQ kot tudi kulturne in verske skupnosti, da bi ustvarili vključujočo družbo ter zagotovili intervencijske in podporne strukture.

V več kot 70 državah po svetu LGBTIQ osebe še vedno preganjajo, kaznujejo ali ubijajo, zato so številne prisiljene bežati in iskati azil v državah, kjer njihove spolne usmerjenosti ali spolne identitete ne obravnavajo kot kaznivo dejanje. Zaradi diskriminacije, preganjanja in nasilja, ki so ga te osebe doživele, so pogosto izjemno travmatizirane. Nastanitev prosilk_cev za azil, kjer LGBTIQ begunke_ci pogosto živijo z drugimi homo- ali transfobnimi begunci_kami, jih redno izpostavlja še večjemu nasilju. Položaj je še hujši za transspolne, interspolne in nebinarne begunce_ke, ki so nastanjeni v skupinskih namestitvah, ki se ne ujemajo z njihovim družbenim spolom. LGBTIQ begunci_ke zaradi potrebe po skrivanju svoje identitete v strahu za lastno varnost in preživetih travm pogosto težko razkrijejo svojo identiteto in izkušnje v postopku prošnje za azil, čeprav so to zelo pomembni dejavniki za odobritev azila. Poleg tega jih lahko osebje, ki obravnava njihove prošnje, še dodatno diskriminira ali zavrne njihovo prošnjo zaradi nepoznavanja resničnosti in zapletenih razmer, s katerimi se LGBTIQ osebe soočajo v državah izvora.

Lokalne oblasti morajo tem ranljivim skupinam zagotoviti varno nastanitev, usposobiti osebje, ki dela z begunci_kami, da bo pozorno na LGBTIQ posameznice_ke, ter jim nuditi ustrezno psihološko in pravno svetovanje. Lokalne LGBTIQ organizacije so pogosto pripravljene vzpostaviti podporne strukture za LGBTIQ begunce_ke. Občine lahko s podporo tem strukturam okrepijo civilno udejstvovanje in uporabijo vire svojih LGBTIQ občank_ov.

Vprašanja, ki jih je treba obravnavati, in ukrepi, ki jih je treba izvesti

- 7.1. Ustvarjanje prepoznavnosti in sprejemanja LGBTIQ oseb iz etničnih, kulturnih ali verskih manjšin, npr. z javnimi kampanjami
- 7.2. Organiziranje ali podpiranje kampanj ali projektov, ki spodbujajo in slavijo kulturno raznolikost LGBTIQ oseb ali raznolikost spolne usmerjenosti in spolnih identitet znotraj različnih verskih, kulturnih ali etničnih skupnosti ali splošno raznolikost družbe
- 7.3. Podpora skupinam in projektom LGBTIQ BIPoC (temnopolte osebe, staroselci in nebelopolte osebe), kot so skupine za medsebojno podporo, projekti za opolnomočenje itd.
- 7.4. Podpiranje skupin in projektov za LGBTIQ osebe s priseljskim poreklom, kot so skupine za medsebojno podporo, projekti za opolnomočenje itd.

¹ Agencija Evropske unije za temeljne pravice (2020) *Dolga pot do enakosti LGBTI. EU-LGBTI II.* https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2020-lgbti-equality-1_en.pdf

- 7.5. Ozaveščanje o ksenofobiji, rasizmu, diskriminaciji in izključevanju LGBTIQ oseb iz različnih etničnih, kulturnih ali verskih okolij znotraj LGBTIQ skupnosti
- 7.6. Spodbujanje in podpiranje uveljavljenih LGBTIQ struktur, da bi bolj vključevale LGBTIQ osebe iz različnih etničnih, kulturnih ali verskih okolij
- 7.7. Spodbujanje in podpiranje dogodkov in dejavnosti za LGBTIQ BIPoC osebe, LGBTIQ osebe s priseljskim poreklom ali LGBTIQ begunce_ke znotraj uveljavljenih LGBTIQ centrov in struktur
- 7.8. Spodbujanje in podpiranje projektov in dogodkov, ki spodbujajo izmenjavo med LGBTIQ iz različnih etničnih, kulturnih ali verskih okolij
- 7.9. Sodelovanje z različnimi verskimi skupinami in ustanovami ali organizacijami priseljencev za spodbujanje sprejemanja LGBTIQ oseb v njihovih skupnostih
- 7.10. Ozaveščanje in oblikovanje ukrepov za zagotavljanje medsektorskega pristopa pri občinskem financiranju in medsektorske zavesti institucij in projektov, ki jih financira občina
- 7.11. Oblikovanje standardov ali kontrolnih seznamov za skupine in ustanove, ki jih financira občina, da bi se zagotovila vzajemna odprtost in spoštovanje, npr. verskih ali priseljskih organizacij, do LGBTIQ oseb ali LGBTIQ organizacij do oseb iz različnih etničnih, kulturnih ali verskih okolij
- 7.12. Zagotavljanje varnostnih struktur, kot so svetovanje, varna nastanitve itd., za LGBTIQ osebe, ki jim grozi terapija za spreobrnitev, prisilna poroka, umor iz časti, nasilje ali izgon na podlagi verskih ali kulturnih prepričanj
- 7.13. Razvoj in zagotavljanje varnostne infrastrukture za LGBTIQ begunce_ke
- 7.14. Usposabljanje zaposlenih v občini, ki delajo z begunci_kami, o posebnih izzivih, s katerimi se soočajo LGBTIQ begunci_ke v matičnih državah, in o namestitvah, da bodo lahko po potrebi ustrezno obravnavali LGBTIQ begunce_ke in jim nudili podporo
- 7.15. Usposabljanje zaposlenih v begunskih nastanitvah in zavetiščih, vključno z varnostnim osebjem, da po potrebi ustrezno obravnava in nudi podporo LGBTIQ beguncem_kam
- 7.16. Ozaveščanje, informiranje in usposabljanje drugih deležnikov in posameznic_kov, ki delajo z begunci_kami, kot so sodniki_ce, tolmači_ke, socialni_e delavci_ke in zdravstveni_e delavci_ke
- 7.17. Izvajanje ukrepov za preprečevanje nasilja nad LGBTIQ begunci_kami v nastanitvenih objektih in zavetiščih
- 7.18. Zagotavljanje varne nastanitve za LGBTIQ begunce_ke
- 7.19. Oblikovanje postopkov, ki LGBTIQ parom omogočajo, da ostanejo skupaj, četudi nimajo pravne dokumentacije o svoji partnerski zvezi, in LGBTIQ posameznikom_cam, da dobijo nastanitev, ki ustreza njihovi spolni identiteti, tudi če nimajo pravne dokumentacije o tej spolni identiteti
- 7.20. Zagotavljanje podpornih struktur ter pravnega in praktičnega svetovanja za LGBTIQ begunce_ke
- 7.21. Zagotavljanje dostopa do posebnega zdravstvenega varstva, kot sta hormonsko nadomestno zdravljenje ali antiretrovirusna terapija za LGBTIQ begunce_ke
- 7.22. Zagotavljanje psihološke podpore in svetovanja za LGBTIQ begunce_ke
- 7.23. Podpora in financiranje nevladnih organizacij, ki delajo z LGBTIQ begunci_kami in za njih
- 7.24. Podpiranje skupin in projektov za LGBTIQ begunce_ke, kot so skupine za medsebojno podporo, projekti za opolnomočenje itd.

Primeri dobre prakse

#RICHTIGHIER – Plakatna kampanja za večje sprejemanje LGBTI priseljencev

V mestu Köln so izvedli kampanjo z javnimi oglasnimi panoji, ki prikazujejo tri različne LGBTI osebe iz Kölna s priseljenjskim poreklom. Vsak oglasni pano vsebuje njihov portret, ime in slogan ter zajema štiri vidike: njihovo spolno identiteto; kraj rojstva zunaj Nemčije (npr. Bejrut, Luanda, Lahore), a da se zdaj v Kölnu počutijo kot doma; tri stvari, ki so jim všeč in so značilne za njihovo domovino (npr. humus, pandžabski ritmi); in tri stvari, značilne za Köln (npr. kölnski karneval, peka na žaru ob Renu). Vključujejo tudi slogan »Moje mesto« v 15 različnih jezikih in ključnik #richtighier (»prav tu«). Cilj kampanje je povečati prepoznavnost in sprejemanje LGBTI priseljen_cev med prebivalci_kami Kölna, vključno z drugimi priseljenjskimi skupnostmi mesta. Občina je zagotovila sredstva, prevzela končno odgovornost za vsebino in poskrbela za izobešanje oglasnih panojev.

Köln

Povezan ukrep: 7.1

Berlinski model za podporo LGBTIQ beguncem

V Berlinu prepoznajo, da LGBTIQ begunci_ke še posebej spadajo v ranljivo skupino in da potrebujejo posebno zaščito. S ciljem, da bi jim nudili celovito podporo, so razvili »Berlinski model za podporo LGBTIQ beguncem_kam«. Podporno infrastrukturo med drugim sestavljajo namensko zavetišče za LGBTIQ begunce_ke ter konkretni ukrepi, ki jih izvajajo partnerji civilne družbe iz LGBTIQ skupnosti, financira pa ga Berlin. Ti vključujejo storitve svetovanja, strukture za opolnomočenje, ustanavljanje skupin za samopomoč ter usposabljanje za vodje in zaposlene v begunskih zavetiščih, pa tudi druge ukrepe za spodbujanje varnosti in zaščite.

Berlin

Povezan ukrep: 7.13

Zagotavljanje varnih stanovanj za mlade LGBTIQ priseljenke_ke

V mestu Pariz financirajo triletni raziskovalni projekt združenja BASILIADE, da bi preučili potrebe ranljive skupine mladih LGBTIQ priseljen_cev. Na spletni strani BASILIADE so za sodelovanje v tem programu opredelili in usmerili 43 mladih. Udeleženci so v prvi vrsti izrazili potrebo po varni nastanitvi, da bi se lahko znova postavili na noge in nato poskrbeli za svoje zdravje, našli službo itd. Na podlagi teh rezultatov so v BASILIADE predlagali model skupnih stanovanj, kjer je zastopan en spol, ki so povezana z mrežo strokovnjakov_inj s področja socialnega varstva. Občina uporablja stike s socialnimi najemodajalci, da bi BASILIADE pomagala pridobiti tovrstna stanovanja – doslej so zagotovili 50 enot za mlade LGBTIQ priseljenke_ke in namenja sredstva BASILIADE za podporo tem mladim priseljenem_kam. Tako lahko občina zagotovi večjo enakost in zaščito LGBTIQ osebam. Cilj je, da se do leta 2026 poveča število nastanitvev za mlade LGBTIQ priseljenke_ke na 100 mest.

Pariz

Povezan ukrep: 7.18

8. Socialne stiske in prikrajšanost

Občine, ki so zadolžene za javno blaginjo svojih prebivalcev, običajno ponujajo številne storitve in podporne strukture za občane, ki se soočajo s socialnimi stiskami ali prikrajšanostjo, kot so socialne službe in socialno delo. Te vključujejo preventivne ukrepe, finančno podporo, svetovanje, zavetišča in stanovanja za ljudi, ki so ogroženi ali se soočajo z revščino ali dolgovi, brezposelnostjo, zasvojenostjo, zlorabo ali nasiljem v družini, brezdomstvom itd.

LGBTIQ osebe so nesorazmerno bolj izpostavljene tovrstnim socialnim stiskam. Po podatkih najnovejše raziskave Agencije Evropske unije za temeljne pravice ima v EU vsaka tretja LGBTIQ oseba, med transspolnimi in interspolnimi osebami pa celo vsaka druga, težave s preživetjem.¹ Dejavniki, ki prispevajo k temu, so različni, izzivi, s katerimi se soočajo pri dostopu do socialnih storitev, pa veliki. Zaposleni v socialnih službah pogosto niso pripravljeni na obravnavo LGBTIQ uporabnikov in ne vedo veliko o njihovi življenjski realnosti ali specifičnih dejavnikih, ki prispevajo k socialnim stiskam LGBTIQ. Splošne socialnovarstvene storitve in ustanove pogosto ne morejo poskrbeti za LGBTIQ osebe, medtem ko tiste, ki se posebej ukvarjajo s tveganimi LGBTIQ skupinami in situacijami, preprosto ne obstajajo.

Občine, ki si prizadevajo izboljšati življenje vseh prebivalcev z izvajanjem preventivnih ukrepov za različne skupine in zagotavljanjem podpore tistim, ki so v stiski, morajo upoštevati specifične vzroke, zaradi katerih so LGBTIQ osebe bolj ranljiva skupina, v okviru socialnih služb ugotoviti vrzeli za LGBTIQ osebe ter omogočiti svojim strukturam in zaposlenim, da jim pomagajo.

Vprašanja, ki jih morajo občine obravnavati na tem področju politike, se močno prekrivajo z drugimi področji politike, kot sta *Zdravje* in *Zaposlovanje* zaradi njune možne medsebojne povezanosti, pa tudi *Mladi* in *Starejši občani*, saj sta ti skupini bolj izpostavljeni tveganju za brezdomstvo v mladosti oziroma revščino v starosti.

Vprašanja, ki jih je treba obravnavati, in ukrepi, ki jih je treba izvesti

- 8.1. Usposabljanje zaposlenih v občini ter zaposlenih in socialnih delavcev v zavodih, s katerimi ima občina pogodbo, o LGBTIQ osebah, povečanem tveganju, da LGBTIQ osebe naletijo na socialne stiske, in izzivih, s katerimi se soočajo LGBTIQ osebe pri dostopu do podpornih struktur
- 8.2. Ozaveščanje, informiranje in usposabljanje drugih organizacij in ustanov, ki pomagajo posameznikom, ki se soočajo s socialnimi stiskami
- 8.3. Ozaveščanje, informiranje in usposabljanje osebja lokalnih telefonskih linij za pomoč
- 8.4. Zagotavljanje ali financiranje posebnih telefonskih linij za pomoč LGBTIQ
- 8.5. Podpiranje in financiranje nevladnih organizacij, ki se ukvarjajo z LGBTIQ osebami, ki se soočajo s socialnimi stiskami in prikrajšanostjo
- 8.6. Usposabljanje zaposlenih v posebnih svetovalnih službah ali centrih, npr. za spolne delavke, osebe, ki doživljajo nasilje v družini, ali osebe, ki se spopadajo z odvisnostjo, da bodo vključevale LGBTIQ

¹ Agencija Evropske unije za temeljne pravice (2020) *Dolga pot do enakosti. EU-LGBTI II*. https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2020-lgbti-equality-1_en.pdf

- 8.7. Zagotavljanje ali podpiranje organizacij, ki pripravljajo učne načrte in usposabljanje na področju poklicnega usposabljanja socialnih delavk_cev, psihologov_inj itd..
- 8.8. Razvoj in zagotavljanje podpornih struktur za LGBTIQ posameznice_ke v akutnih izrednih razmerah
- 8.9. Ozaveščanje, informiranje in usposabljanje vodstva in zaposlenih v zavetišču za ženske o tem, da so njihove storitve na voljo transspolnim ženskam, nebinarnim osebam ali drugim LGBTIQ osebam, katerih spolni izraz se lahko dojema kot spolno nenormativen
- 8.10. Zagotavljanje varne nastanitve za LGBTIQ posameznice_ke v akutnih izrednih razmerah, kjer jih uveljavljene strukture ne morejo sprejeti, npr. nebinarne osebe, ki nimajo dostopa do zavetišč za ženske, ali kjer strukture ne obstajajo, npr. mladi moški, ki nimajo dostopa do zavetišč za mlade, ali zavetišča za ženske
- 8.11. Zagotavljanje varne nastanitve in zasilnih zavetišč za brezdomne LGBTIQ osebe
- 8.12. Zagotavljanje podpornih struktur in svetovanja za brezdomne LGBTIQ osebe
- 8.13. Podpora in financiranje posebnih programov ali podpornih centrov za brezdomne LGBTIQ osebe
- 8.14. Zagotavljanje podpornih struktur, ki vključujejo LGBTIQ, in svetovanja za LGBTIQ, ki se soočajo s finančnimi težavami, revščino ali dolgovi
- 8.15. Zagotavljanje finančne podpore LGBTIQ osebam, ki se soočajo s finančnimi težavami in poskušajo dostopati do LGBTIQ podpornih storitev, svetovalnih centrov, vrstniških podpornih skupin, LGBTIQ centrov, LGBTIQ mladinskih centrov, zdravniških pregledov, terapevtskih srečanj itd., npr. s kritjem stroškov javnega prevoza
- 8.16. Zagotavljanje finančne podpore za zdravljenje LGBTIQ oseb, ki se soočajo s finančnimi težavami, npr. za hormonsko nadomestno zdravljenje, antiretrovirusno zdravljenje
- 8.17. Zagotavljanje brezplačnega dostopa do izdelkov za osebno higieno za vse v javnih sanitarijah ali za občane, ki se soočajo s socialnimi stiskami, ne glede na domnevni biološki spol ali družbeni spol, tj. v javnih sanitarijah za vse spole ali brez spraševanja o biološkem spolu ali družbenem spolu uporabnika_ce
- 8.18. Zagotavljanje brezplačnega dostopa do sredstev za spolno zdravje in preventivo, kot so pregradna sredstva, profilaksa pred izpostavljenostjo itd. za LGBTIQ osebe, ki se soočajo s finančnimi težavami
- 8.19. Zagotavljanje vključujočih podpornih struktur in svetovanja za LGBTIQ osebe, ki se spopadajo z odvisnostjo
- 8.20. Ozaveščanje, informiranje in usposabljanje centrov za pomoč pri zasvojenosti, bolnišnic itd. o ustrezni obravnavi LGBTIQ oseb in posebnih dejavnikih tveganja za zasvojenost, povezanih z LGBTIQ osebami
- 8.21. Zagotavljanje podpore ali podpiranje in financiranje organizacij, ki nudijo podporo spolnim LGBTIQ delavcem_kam, ki ponujajo spolno delo pod prisilo
- 8.22. Obravnava temeljnih vzrokov socialnih stisk, s katerimi se srečujejo LGBTIQ osebe, npr. brezposelnost, revščina (zlasti revščina starejših), dolgovi, brezdomstvo (zlasti brezdomstvo mladih), odvisnost, neprostoVOLjno spolno delo, nasilje v družini, bolj ko je verjetno, da se srečujejo s temi pojavi, manj verjetno je, da bodo poiskali ali prejeli ustrezno pomoč
- 8.23. Oblikovanje platform, kot so mreže, okrogle mize in krožki kakovosti, za reševanje teh vprašanj na lokalni ravni
- 8.24. Ozaveščanje o teh vprašanjih z javnimi kampanjami itd.

Primer dobre prakse

Priprava podpornih struktur za brezdomce za posameznike z raznolikimi spolnimi identitetami

Več primerov, ko obstoječe podporne strukture niso bile pripravljene pomagati brezdomnim transspolnim osebam, je bilo opozorilo za mesto Hannover, da obstaja potreba po strukturah, ki bi bile vključujoče do LGBTIQ. Delovna skupina je opredelila potrebne ukrepe na dveh področjih storitev, in sicer na področju socialnega dela in nastanitve. Socialni delavci_ke bodo deležni usposabljanja, da bodo razumeli specifične izzive, s katerimi se soočajo brezdomne LGBTIQ osebe, in pridobili večščin za boljšo pomoč tem osebam. Občina v okviru svoje podporne strukture ponuja nastanitev do enega leta. Da bi to zagotovili transspolnim in nebinarnim osebam, ki so v skupinskih nastanitvah pogosto izpostavljene konfliktom ali nasilju, je bil tej posebni skupini dodeljen kontingent enosobnih stanovanj. Da bi transspolnim in nebinarnim osebam zagotovili varnost v zasilnih skupinskih zavetiščih, ki so na voljo čez noč ali konec tedna, dokler ne vstopijo v ustrezen podporni sistem, mesto dodaja modularno rešitev z lastno kopalnico.

Hannover

Povezan ukrep: 8.1

Povezan ukrep: 8.11

9. Zaposlovanje

LGBTIQ osebe se na trgu dela in na delovnem mestu srečujejo z visoko stopnjo diskriminacije. Statistični podatki kažejo, da se demografska skupina LGBTIQ v primerjavi s celotnim prebivalstvom sooča z večjim številom brezposelnih. Velik del LGBTIQ delovne sile zaradi strahu pred diskriminacijo ali zavrnitvijo še vedno skriva svojo identiteto na delovnem mestu – in s tem pomembne dele svojega življenja, ki jih običajno delijo v delovnem okolju.¹

To še posebej prizadene transspolne osebe. Zaradi časa, ki ga potrebujejo izven dela za tranzicijo, nastajajo vrzeli v njihovih življenjepisih, kar jih postavlja v slabši položaj. Delodajalci pogosto ne zaposlijo oseb, ki se jim zdijo spolno nenormativne, ali pa jim odpovejo obstoječe pogodbe. Če že niso odkrito sovražni, delodajalci pogosto ne znajo ustrezno ravnati s spremenjenim ali nebinarnim spolom zaposlenih, zaradi česar so ti izpostavljeni stigmatizaciji in diskriminaciji s strani vodje, sodelavk_cev ali strank.

Lokalne uprave morajo kot delodajalci dejavno ukrepati proti diskriminaciji zaposlenih in vzpostaviti korporativno kulturo, za katero sta značilna spoštovanje in priznavanje različnosti. Na druge delodajalce lahko pozitivno vplivajo z zgledom ali z vključitvijo standardov v vsako pogodbo, ki jo podpišejo kot naročnik. Občine lahko sprejmejo veliko ukrepov – od ozaveščanja o tem vprašanju z javnimi kampanjami do podpiranja posebnih mentorskih programov – za izboljšanje zaposlitvenega položaja LGBTIQ oseb v njihovi pristojnosti.

Področje politike Zaposlovanje je povezano s področjem politike Mladi in vprašanjem LGBTIQ prijaznega izobraževalnega okolja, saj imajo številni LGBTIQ mladi, ki se v šoli soočajo z diskriminacijo ali sovražnim okoljem, slabši uspeh v šoli ali pa v celoti opustijo šolanje in tako ne nadaljujejo z izobraževanjem, potrebnim za zagotovitev dostojne zaposlitve. Zaposlovanje in brezposelnost prav tako očitno vplivata na Socialne stiske in prikrajšanost ter na Zdravje.

Vprašanja, ki jih je treba obravnavati, in ukrepi, ki jih je treba izvesti

9.1. Obravnava brezposelnosti LGBTIQ in temeljnih vzrokov zanjo, diskriminacije LGBTIQ na trgu dela in na delovnem mestu

9.2. Ustvarjanje platform, kot so mreže, okrogle mize, krožki kakovosti, z ustreznimi deležniki za reševanje teh vprašanj na lokalni ravni

9.3. Ozaveščanje o teh vprašanjih z javnimi kampanjami itd.

9.4. Ozaveščanje, informiranje in usposabljanje lokalnih zavodov za zaposlovanje

9.5. Postati delodajalec, ki vključuje LGBTIQ, in biti zgled drugim lokalnim delodajalcem

¹ SCHRAEPEN, Tom. BRUEGEL (2022) *Do LGBTQIA+ People Face EU Labour Market Discrimination?* <https://www.bruegel.org/blog-post/do-lgbtqia-people-face-eu-labour-market-discrimination>
SEARS, Brad; C. MALLORY; A. R. FLORES and K. J. CONRON. UCLA (2021) *LGBT People's Experiences of Workplace Discrimination and Harassment*. <https://williamsinstitute.law.ucla.edu/publications/lgbt-workplace-discrimination/>
McKinsey (2020) *LGBTQ+ Voices. Learning from Lived Experiences*. <https://www.mckinsey.com/capabilities/people-and-organizational-performance/our-insights/lgbtq-plus-voices-learning-from-lived-experiences#/>

- 9.6. Obveščanje o vrednotah podjetja in kulturi podjetja za lokalno upravo, ki izrecno ceni raznolikost zaposlenih, vključno z LGBTIQ
- 9.7. Vključevanje v strokovne mreže delodajalcev, ki vključujejo LGBTIQ, in učenje od drugih delodajalcev
- 9.8. Podpis zavez ali izjav o poslanstvu delodajalcev, ki vključujejo LGBTIQ
- 9.9. Predstavitev vrednot podjetja glede raznolikosti in vključevanja LGBTIQ v komunikaciji podjetja, tj. uporaba jezika, ki vključuje vse spole, LGBTIQ posameznike_ce, odnose in družine v ustnem, pisnem in slikovnem jeziku
- 9.10. Sprejetje kulture ničelne tolerance do diskriminacije zaposlenih na podlagi njihove spolne usmerjenosti ali spolne identitete ali izraza
- 9.11. Vključitev diskriminacije LGBTIQ zaposlenih v predpise uprave proti diskriminaciji in o skladnosti
- 9.12. Vzpostavitev struktur za preprosto in anonimno prijavo primerov diskriminacije LGBTIQ zaposlenih
- 9.13. Zagotavljanje postopkov za preiskovanje prijavljenih primerov in izvajanje ustreznih sankcij ali ukrepov
- 9.14. Zagotavljanje svetovanja, coachinga ali mediacije LGBTIQ zaposlenim, ki so žrtve diskriminacije
- 9.15. Zagotavljanje celovite pravne pomoči LGBTIQ zaposlenim, ki so žrtve diskriminacije
- 9.16. Ozaveščanje in usposabljanje občinskih vodij, zaposlenih in pripravnikov o vrednotah podjetja, izzivih, s katerimi se soočajo LGBTIQ zaposleni, možnih oblikah diskriminacije na delovnem mestu ter o tem, kako ustrezno in spoštljivo ravnati z LGBTIQ zaposlenimi
- 9.17. Oblikovanje smernic in imenovanje kontaktne osebe v upravi za pomoč vodjem in zaposlenim pri reševanju posebnih potreb ali morebitnih konfliktov v zvezi s spolno usmerjenostjo ali spolno identiteto ali spolnim izrazom zaposlenih
- 9.18. Uvedba predpisov in določitev smernic za posebne situacije, s katerimi se LGBTIQ srečujejo na delovnem mestu, kjer zakonski predpisi še ne obstajajo, kot so: starševski dopust za LGBTIQ starše; dopust za operacije potrditve spola za transspolne zaposlene; svobodna izbira delovnih oblačil glede na spol; sprememba imena, nagovor, e-naslov itd. za zaposlene, ki sporočijo spremembo spolne identitete (smernice za tranzicijo)
- 9.19. Vzpostavitev kulture podjetja, ki sprejema raznolikost LGBTIQ, npr. z ustanovitvijo mreže LGBTIQ zaposlenih ali s sodelovanjem v lokalni paradi ponosa kot podjetje in povabilom vsem zaposlenim, da se pridružijo
- 9.20. Usposabljanje kadrovske službe o diskriminaciji LGBTIQ v postopkih zaposlovanja
- 9.21. Oglaševanje ponudb za delo na platformah in sodelovanje na zaposlitvenih sejmih, namenjenih LGBTIQ osebam
- 9.22. Oblikovanje posebnih programov zaposlovanja ali pripravništva za skupine, ki jih brezposelnost še posebej prizadene, kot so transspolne in nebinarne osebe
- 9.23. Sodelovanje v presojah za delodajalce, ki so vključujoči do LGBTIQ
- 9.24. Prijava za razpis za nagrade za delodajalce, ki so vključujoči do LGBTIQ
- 9.25. Določitev standardov ali določb o preprečevanju diskriminacije za delodajalce, ki vključujejo LGBTIQ, in njihova vključitev v vse pogodbe s partnerji in ponudniki storitev za občino

- 9.26. Ozaveščanje, informiranje in usposabljanje lokalnih delodajalcev o izzivih, s katerimi se soočajo LGBTIQ zaposleni, o diskriminaciji LGBTIQ v postopkih zaposlovanja in na delovnem mestu ter o možnih preventivnih ukrepih in o tem, kako ustrezno in spoštljivo ravnati z LGBTIQ zaposlenimi
- 9.27. Spodbujanje lokalnih delodajalcev, da postanejo LGBTIQ prijazni delodajalci
- 9.28. Sodelovanje s sindikati pri spodbujanju delodajalcev, da postanejo LGBTIQ prijazni delodajalci
- 9.29. Spodbude podjetjem, ki želijo postati LGBTIQ delodajalci in zaposliti LGBTIQ osebe
- 9.30. Podeljevanje certifikatov ali znakov za delodajalce, ki so vključujoči do LGBTIQ
- 9.31. Ustvarjanje ali podpiranje mrež, ki spodbujajo izmenjavo in izobraževanje za delodajalce, zavode za zaposlovanje in druge deležnike, ki vključujejo LGBTIQ
- 9.32. Organizacija ali podpora dogodkov ali konferenc o vključujočih delovnih mestih za LGBTIQ in politikah zaposlovanja za lokalne delodajalce
- 9.33. Ozaveščanje o skupinah znotraj LGBTIQ, ki so še posebej prizadete zaradi brezposelnosti in diskriminacije na delovnem mestu, kot so transspolne in nebinarne osebe, ter normalizacija transspolnih in nebinarnih oseb na delovnem mestu, npr. s kampanjami ozaveščanja javnosti, potujočimi razstavami
- 9.34. Oblikovanje posebnih programov zaposlovanja ali pripravništva po vsem mestu za skupine, ki jih brezposelnost še posebej prizadene, kot so transspolne in nebinarne osebe, ter podpiranje podjetij, ki zaposlujejo transspolne ali nebinarne osebe, npr. financiranje enoletne plače
- 9.35. Izvajanje in objavljanje rednih pregledov pri lokalnih delodajalcih, ki so vključujoči do LGBTIQ

Primeri dobre prakse

Ukrepi za podporo transspolnih zaposlenih

V mestu Pariz si kot enega od ukrepov iz akcijskega načrta za LGBTIQ prizadevajo olajšati življenjske razmere transspolnih oseb. Na podlagi raziskave »Sprejemanje transspolnih oseb v javnih službah v Parizu«, ki jo je izvedla nevladna organizacija Acceptess-T, in internega usposabljanja so v mestu razvili več ukrepov, da kot delodajalec ustrezno obravnavajo transspolne osebe. Od leta 2022 kadrovski oddelek trans zaposlenim prizna pravilno ime in naziv/naslavljanje takoj, ko za to zaprosijo, ne da bi bilo treba čakati na potrdilo o novem osebnem statusu. Specializirana zloženka pomaga upravnim vodjem, da podprejo zaposlene med tranzicijo. Na voljo so tudi delavnice ozaveščanja za skupine, ki imajo transspolnega sodelavca_ke. Občina je financirala tudi pripravo spletnega seminarja za ozaveščanje o transspolnih osebah. Usposabljanje, ki je bilo predstavljeno na dan vidnosti transspolnih oseb leta 2023, je brezplačno dostopno vsem.

Pariz

Povezan ukrep: 9.18

Dodajanje klavzule o nediskriminaciji v pogodbe o sodelovanju

V mestu Brugge vidijo raznolikost ljudi kot prednost in obogatitev družbe. Čeprav so diskriminacija, nadlegovanje, sovražna sporočila in kazniva dejanja iz sovražstva kaznivi po zakonu, v občini priznavajo, da se žal to še vedno dogaja, tudi v Bruggeju. Občina želi s svojim vplivom reševati te težave v širši družbi in pomagati pri vzpostavitvi delovnih mest brez diskriminacije po vsem mestu. Zato je v vse pogodbe, predpise in sporazume, ki jih mestna uprava podpisuje z združenji, organizacijami, projekti itd., dodala klavzulo o nediskriminaciji. Gre za obvezen dodatek, ki ga je odobril mestni svet. Vse organizacije, združenja in ponudnike storitev, ki jih subvencionira mestna občina, pozivajo, da v svojih organizacijah razširjajo ozaveščenost o klavzuli o nediskriminaciji in jo upoštevajo. Neupoštevanje klavzule privede do prekinitve sodelovanja. Ukrep spremlja kampanja na to temo, vključno s plakati in gradivom za družbene medije.

Brugge

Povezan ukrep: 9.25

CERTIFIKAT LGBT PRIJAZNO - usposabljanje in certificiranje za delodajalce in podjetja

V Mestni občini Ljubljana so za namen ozaveščanja javnosti o LGBTIQ pravicah uvedli certifikat LGBT prijazno. Cilj je ustvariti ozračje, ki je spodbudno za vse v delovnem okolju, vključno s strankami. Na podlagi raziskave o potrebah LGBTIQ zaposlenih in LGBTIQ strank, ki jo je izvedla lokalna nevladna organizacija, so oblikovali izobraževalni modul za organizacije in podjetja. Vodstvo organizacij in podjetij se udeleži 4-urnega seminarja, ki ga izvajajo različne nevladne organizacije, in se zavežejo, da bodo to znanje izmenjali med sodelavci_kami. Na letnem sprejemu župan Mestne občine Ljubljana organizacijam, ki so uspešno opravile izobraževalni modul, podeli certifikat LGBT prijazno v obliki listine. Novi imetniki certifikata prejmejo tudi nalepke in plakate LGBT prijazno, ki jih lahko razstavijo.

Ljubljana

Povezan ukrep: 9.30

10. Varnost

LGBTIQ občani_ke so izpostavljeni visokemu tveganju nadlegovanja in nasilja zaradi svoje spolne usmerjenosti in spolne identitete ali spolnega izraza. Agencija Evropske unije za temeljne pravice je v svoji najnovejši raziskavi o LGBTIQ ugotovila, da večina (58 % vprašanih) pravi, da so doživeli nadlegovanje, žaljive ali grozeče situacije – vključno z incidenti spolne narave – na delovnem mestu, ulici, v javnem prevozu, trgovinah, na internetu itd. Čeprav so številne LGBTIQ osebe še vedno žrtve kaznivih dejanj iz sovraštva, jih le malo te primere prijavi policiji: le 10 % jih je prijavilo nadlegovanje in le 14 % jih je prijavilo primere fizičnih ali spolnih napadov.¹ Veliko LGBTIQ oseb – zlasti tistih, ki pripadajo najranjivejšim skupinam znotraj LGBTIQ skupnosti, kot so LGBTIQ pripadniki_ce etničnih manjšin, z nedoločnim statusom prebivališča, spolni delavci_ke itd. – se boji, da se njihovi primeri ne bodo resno obravnavali ali da jih bo policija še bolj diskriminirala ali celo nadlegovala. LGBTIQ osebe se srečujejo tudi z drugimi nevarnimi situacijami in nasilnimi dejanji, kot je nasilje v družini, vendar številne podporne strukture in svetovalne službe njihovih izkušenj ne priznavajo.

Evropska komisija je to področje politike opredelila kot eno glavnih področij, ki jih morajo Evropska unija in države članice obravnavati za spodbujanje enakosti LGBTIQ.² Vendar pa je veliko ukrepov možno sprejeti tudi na lokalni ravni. Lokalne oblasti in policija morajo ustvariti kulturo ničelne tolerance do vseh kaznivih dejanj iz sovraštva. Prepoznati morajo kazniva dejanja iz sovraštva na podlagi spolne usmerjenosti, spolne identitete, spolnega izraza in spolnih značilnosti (ang. kratica SOGIESC), usposobiti policijo za ustrezno obravnavo LGBTIQ oseb, zagotoviti strukture za prijavo kaznivih dejanj iz sovraštva, do katerih lahko LGBTIQ žrtve dostopajo brez strahu, ter zagotoviti zbiranje in obdelavo podatkov. Občine bi morale nuditi tudi podporne in svetovalne strukture, občutljive za LGBTIQ žrtve kaznivih dejanj iz sovraštva ali nasilja v družini.

Vprašanja, ki jih je treba obravnavati, in ukrepi, ki jih je treba izvesti

- 10.1. Oblikovanje platform, kot so mreže, okrogle mize, fokusne skupine ali delovne skupine s policijo in drugimi ustreznimi lokalnimi deležniki za obravnavo vprašanj nasilja in kaznivih dejanj iz sovraštva do LGBTIQ oseb
- 10.2. Priznavanje in uradna registracija kaznivih dejanj iz sovraštva na podlagi spolne usmerjenosti ali spolne identitete ali spolnega izraza kot kaznivih dejanj iz sovraštva
- 10.3. Zagotavljanje struktur za enostavno prijavo primerov kaznivih dejanj iz sovraštva do LGBTIQ oseb
- 10.4. Pregon prijavljenih primerov kaznivih dejanj iz sovraštva do LGBTIQ oseb
- 10.5. Dokumentiranje in spremljanje primerov kaznivih dejanj iz sovraštva do LGBTIQ oseb
- 10.6. Objavljanje rednih poročil o spremljanju nasilja in zločinov iz sovraštva do LGBTIQ oseb
- 10.7. Vključitev vprašanj in števil o nasilju in kaznivih dejanjih iz sovraštva do LGBTIQ oseb v redne raziskave o varnosti v občini

¹ Agencija Evropske unije za temeljne pravice (2020) *Dolga pot do enakosti LGBTI. EU-LGBTI II.* https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2020-lgbti-equality-1_en.pdf

² Evropska komisija (2020) *Unija enakosti: Strategija za enakost LGBTIQ oseb za obdobje 2020–2025.* <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0698>
Evropska komisija (2017) *Seznam ukrepov za spodbujanje enakosti LGBTI oseb.* https://commission.europa.eu/system/files/2017-06/lgbti-actionlist-dg-just_en.pdf

- 10.8. Izvajanje ali podpiranje in financiranje raziskav o lokalnih izkušnjah nasilja nad LGBTIQ osebami
- 10.9. Analiziranje zbranih podatkov za prepoznavanje krajev, situacij, skupin itd. z visokim tveganjem in oblikovanje ciljno usmerjenih ukrepov
- 10.10. Imenovanje policijske kontaktne osebe za LGBTIQ ali kontaktne osebe znotraj policije za LGBTIQ občane_ke
- 10.11. Ozaveščanje, informiranje in usposabljanje policijskega osebja o LGBTIQ osebah in zločinih iz sovraštva zoper njih, da bi policija lahko spoštljivo obravnavala LGBTIQ osebe, prepoznala zločine iz sovraštva in jim nudila podporo
- 10.12. Vključitev ozaveščanja in usposabljanja o LGBTIQ osebah in zločinih iz sovraštva do LGBTIQ oseb v učne načrte policijskih akademij
- 10.13. Ustvarjanje ali podpiranje varnostnih zavezništev ali mrež znotraj policije za boj proti zločinom iz sovraštva do LGBTIQ oseb
- 10.14. Ustvarjanje in podpiranje mrež za LGBTIQ policijsko osebje
- 10.15. Imenovanje kontaktne osebe za LGBTIQ na oddelku državnega tožilstva
- 10.16. Oblikovanje in izvajanje ukrepov za krepitev in vzpostavitev zaupanja, da bi LGBTIQ osebe in zlasti posebej ranljive LGBTIQ osebe, kot so spolni delavci_ke, LGBTIQ osebe druge barve kože, LGBTIQ osebe brez zakonitih dokumentov, poiskale pomoč pri policiji ali podale prijavo
- 10.17. Ozaveščanje širše javnosti o kaznivih dejanjih iz sovraštva do LGBTIQ oseb, npr. z javnimi kampanjami
- 10.18. Spodbujanje posredovanja mimoidočih in izvajanje usposabljanja za posredovanje mimoidočih
- 10.19. Razvijanje ali podpiranje in financiranje projektov proti nasilju
- 10.20. Ustvarjanje ali podpiranje projektov, ki združujejo ustrezne deležnike, kot so policija, zasebne varnostne agencije, javni prevoz, bari, klubi itd., da bi oblikovali ukrepe za varno nočno življenje
- 10.21. Zagotavljanje varnostnih otkov na javnih mestih, kamor se lahko LGBTIQ državljani_ke zatečejo, ostanejo nekaj časa ali prosijo za pomoč, če se ne počutijo varno
- 10.22. Sodelovanje s policijo pri zagotavljanju varnosti dogodkov na LGBTIQ dogodkih, kot so lokalne parade ponosa ali festivali
- 10.23. Ustvarjanje ali podpiranje kampanj in posredovanje informacij LGBTIQ osebam o kaznivih dejanjih iz sovraštva, njihovih pravicah, kje lahko prijavijo primere ali dobijo pomoč, npr. s plakati, oglasi v javnem prevozu, letaki, brošurami
- 10.24. Zagotavljanje odprte telefonske linije za LGBTIQ osebe, ki so doživele ali želijo prijaviti primere nasilja, zlorabe ali kazniva dejanja iz sovraštva
- 10.25. Zagotavljanje ali podpiranje in financiranje organizacij, ki zagotavljajo podporno strukturo in svetovanje za LGBTIQ osebe, ki so doživele nasilje ali zločine iz sovraštva
- 10.26. Podpora skupinam za medsebojno pomoč ali nevladnim organizacijam, ki nudijo tovrstno pomoč
- 10.27. Ponudba tečajev opolnomočenja in samoobrambe za LGBTIQ osebe
- 10.28. Zavzemanje jasnega stališča zoper skrajno desničarske in druge radikalne skupine ali gibanja proti LGBTIQ
- 10.29. Opazovanje in podpora organizacijam, ki spremljajo dejavnosti skrajno desničarskih ali drugih radikalnih skupin ali gibanj proti LGBTIQ

Primeri dobre prakse

NATUURLIJK SAMEN – rotterdamško zavezništvo za varnost za LGBTIQ osebe

Mesto Rotterdam je aktivni partner rotterdamškega zavezništva za varnost »Natuurlijk Samen«. Zavezništvo se zavzema za varnost LGBTIQ oseb in si prizadeva ustvariti varno življenjsko okolje, ne glede na to, ali je to v javnosti, ponoči ali v javnem prevozu. Zavezništvo za varnost je partnerstvo med policijo, njeno policijsko mrežo »Pink in Blue«, lokalnim uradom za boj proti diskriminaciji RADAR, LGBTIQ organizacijami in drugimi nevladnimi organizacijami. Osredotoča se na tri glavna področja: povečanje občutka varnosti za LGBTIQ osebe in spodbujanje prijavljanja primerov diskriminacije; izmenjava znanja in uvid v varnostne razmere ter opozarjanje na nevarne situacije; svetovanje in uvrščanje rešitev na dnevni red. Partnerji se srečujejo večkrat letno in razpravljajo o aktualnih dogodkih, trendih in razvoju. Skupaj se odločajo o prednostnih nalogah, s katerimi se bodo ukvarjali v okviru svojih povezav, ali pa vzpostavijo sodelovanja za doseganje zastavljenih ciljev.

Rotterdam

Povezan ukrep: 10.1

Zagotavljanje infrastrukture za podporo žrtvam homofobije in transfobije

Da bi pomagali in podprli LGBTIQ osebe, ki se soočajo s homofobnim in transfobnim nasiljem in diskriminacijo, so v Berlinu uvedli različne ukrepe, ki se med seboj dopolnjujejo. Primer tega je vzpostavitev specializirane svetovalne infrastrukture v civilni družbi, kjer je možno prijaviti homofobno ali transfobno motivirano kaznivo dejanje ali diskriminatorna dejanja, žrtvam pa so na voljo nasveti, spremstvo in podpora. Poleg tega posebne kontaktne osebe za LGBTIQ na berlinski policijski upravi in državnem tožilstvu nudijo podporo in pomoč pri uradni prijavi. Posebna pozornost se namenja ukrepom za krepitev zaupanja, ki jih izvajata policijska uprava in urad državnega tožilca, kot sta sodelovanje na dogodkih v skupnosti in obiskovanje svetovalnih centrov, ter povečanjem pripravljenosti žrtev in prič, da prijavijo homofobne in transfobne primere, s čimer bi se zmanjšalo veliko število neprijavljenih primerov.

Berlin

Povezan ukrep: 10.3

Povezan ukrep: 10.10

Povezan ukrep: 10.15

Povezan ukrep: 10.25

Preprečevanje nezadostnega prijavljanja kaznivih dejanj iz sovraštva zoper LGBTIQ z alternativnim poročanjem skupnosti

Na podlagi številnih pritožb žrtev kaznivih dejanj iz sovraštva do lezbijk, gejev, biseksualnih in transspolnih oseb o slabih izkušnjah s policijo so v bruseljski regiji glavnega mesta izvedli raziskavo, da bi razumeli, zakaj prihaja do nezadostnega prijavljanja kaznivih dejanj iz sovraštva. Postalo je jasno, da kljub ukrepom, ki jih je treba sprejeti skupaj s policijo, da bi znižali prag za prijavo, kot so redna srečanja in usposabljanja za ozaveščanje policistov, najranljivejši LGBTIQ posamezniki_ce, kot so spolni delavci_ke in osebe brez dokumentov, še vedno verjetno nikoli ne bodo šli na policijo. Zato je Bruselj skupaj z NVO RainbowHouse izvedel projekt alternativnega poročanja skupnosti. Žrtve kaznivih dejanj iz sovraštva zoper LGBTIQ se lahko obrnejo na RainbowHouse in v varnem okolju povedo svojo zgodbo nekomu iz skupnosti ter so deležni nadaljnje pomoči, na primer pomoči pri obisku policije in služb za pomoč. Regija glavnega mesta Bruselj je odgovorna za analizo prijavljenih primerov in financira celoten projekt.

Bruselj

Povezan ukrep: 10.3

Objava podatkov in analiz o kaznivih dejanjih iz sovraštva do LGBTIQ

Regija glavnega mesta Bruselj objavlja poročila, namenjena upravnim organom in splošni javnosti, v katerih se podatki o kaznivih dejanjih iz sovraštva do LGBTIQ oseb, zbrani v okviru projekta poročanja bruseljske skupnosti, primerjajo z drugimi viri podatkov, kot so ankete, statistični podatki policije, organi za enakost itd., in znanstveno literaturo. Namen priporočil iz teh publikacij je zmanjšati nezadostno prijavljanje zločinov iz sovraštva, izboljšati zbiranje podatkov in navsezadnje prispevati k ustrezni oskrbi žrtev. Prvo analizo so objavili leta 2022.

Bruselj

Povezan ukrep: 10.6

Policijski uradniki za zvezo za LGBTIQ – podporni uradniki v policiji

V Hamburgu so trajno imenovali dva policijska uradnika za zvezo za LGBTIQ, ki sta v policiji podporna uradnika pri LGBTIQ vprašanjih. Med drugim na policijskih postajah in v specializiranih oddelkih redno izvajata usposabljanja o raznolikosti spolov in spolni usmerjenosti. S tem se zagotavlja, da so te teme zdaj sestavni del usposabljanja in izpopolnjevanja policistov v Hamburgu. Policijski uradniki_ce za zvezo za LGBTIQ svetujejo tudi LGBTIQ ustanovam, pomagajo prizadetim zaradi kaznivih dejanj iz sovraštva in po potrebi spremljajo kazenske ovadbe.

Hamburg

Povezan ukrep: 10.10

11. Infrastruktura in javni prostori

Zagotavljanje potrebne infrastrukture, tj. nabora objektov in sistemov, ki služijo mestu in omogočajo delovanje urbanih družb, je ena osrednjih nalog lokalne oblasti. To ne vključuje le materialne infrastrukture za promet, komunikacije, energije, vode in ravnanja z odpadki, temveč tudi zagotavljanje zmogljivosti za mehko infrastrukturo, kot so javni prostori in stavbe, ki omogočajo, ohranjajo ali izboljšujejo življenjske pogoje v družbi. To vključuje gradnjo in vzdrževanje objektov, ki podpirajo socialno infrastrukturo, kot so šole, parki in igrišča, športna igrišča, bolnišnice in objekti za javno varnost.

Številne LGBTIQ osebe nimajo občutka, da lahko do javne infrastrukture dostopajo tako svobodno in varno kot drugi. Več kot tretjina vprašanih LGBTIQ v Evropski uniji poroča, da se počutijo diskriminirane, ko gredo v javnost na prostočasne dejavnosti.¹ Glede na mandat lokalnih oblasti, da zagotovijo osnovno in socialno infrastrukturo za vse svoje prebivalce, morajo občine poskrbeti, da so vsi vidiki te infrastrukture enako in varno dostopni tudi LGBTIQ osebam.

Ker to področje politike opisuje občinsko zagotavljanje najosnovnejše infrastrukture za vse druge storitve, se to področje politike seveda prekriva z vsemi drugimi področji politike, zlasti s *Šport in rekreacija*, *Kultura in zgodovina* ter *Varnost*. Zagotavlja pa tudi zmogljivosti, potrebne za javne storitve za področja *Družine*, *Mladi* in *Starejši občani_ke* ali na področjih *Zdravje*, *Oviranostit in vključevanje*, *Kulturna raznolikost in migracije* kot tudi *Socialne stiske in prikrajšanost ter Zaposlovanje*. Zato lahko na teh področjih politike pridobimo boljši vpogled v zagotavljanje infrastrukture, ki bo vključevala LGBTIQ.

Vprašanja, ki jih je treba obravnavati, in ukrepi, ki jih je treba izvesti

- 11.1. Poskrbeti, da so javne zgradbe in stavbna infrastruktura, ki jo zagotavlja občina, kot so mestna hiša, knjižnice, muzeji, športni objekti, parki in igrišča itd., dostopni in prijazni za LGBTIQ, npr. z javnim prikazom deklaracij o raznolikosti in nediskriminaciji, nalepkami ali simboli
- 11.2. Zagotavljanje javnih sanitarij, garderob in tušev za vse spole
- 11.3. Zagotavljanje varnega dostopa LGBTIQ do javnega prevoza
- 11.4. Uvedba cenovno dostopnih alternativnih prevoznih sredstev za zagotavljanje varnega javnega prevoza za LGBTIQ, kadar in kjer ni varnega javnega prevoza, npr. ponoči ali v bolj oddaljenih ali nevarnih predelih mesta, kot so posebni nočni taksiji in vozovnice za LGBTIQ
- 11.5. Ozaveščanje ali usposabljanje občinskega ali občinskega pogodbenega osebja, ki dela v javni infrastrukturi, na primer v javnem prometu, javnih stavbah, varnostnega osebja itd., za ustrezno interakcijo z LGBTIQ in po potrebi podporo
- 11.6. Ozaveščanje in usposabljanje o LGBTIQ ter različnih spolnih identitetah in izrazih, da bi zasebnim ponudnikom infrastrukture, kot so taksisti, pomagali pri stikih z LGBTIQ in jim po potrebi pomagali

¹ Agencija Evropske unije za temeljne pravice (2020) *Dolga pot do enakosti LGBTI. EU-LGBTI II.* https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2020-lgbti-equality-1_en.pdf

- 11.7. Usposabljanje vodstva in zaposlenih v zaporih, zavodih za mlade prestopnike_ce itd. za ustrezno ravnanje z različnimi spolnimi usmerjenostmi in spolnimi identitetami zapornic_kov in obiskovalk_cev ter za obvladovanje morebitnih konfliktnih situacij
- 11.8. Zagotavljanje prostorov ali podpiranje LGBTIQ skupnosti pri iskanju ustreznih stanovanj za LGBTIQ centre, LGBTIQ mladinske centre, LGBTIQ svetovalne centre itd.
- 11.9. Uvedba orodja za poročanje občini o infrastrukturi, ki ne vključuje LGBTIQ
- 11.10. Podpora javnim LGBTIQ dogodkom, demonstracijam ali komemoracijam, kot je lokalna parada ponosa, z zagotavljanjem javnih površin, začasno zaporo cest, preusmerjanjem prometa, obveščanjem javnosti, zagotavljanjem potrebnih varnostnih ukrepov itd.
- 11.11. Ustvarjanje prepoznavnosti LGBTIQ prebivalc_cev in posebnih delov LGBTIQ skupnosti ob posebnih priložnostih, kot so lokalna parada ponosa, mesec ponosa, mednarodni dan boja proti homofobiji, bifobiji, interfobiji in transfobiji, mednarodni dan razkritja, dan vidnosti lezbijk, dan vidnosti transspolnih oseb, teden ozaveščanja o transspolnosti, dan ozaveščanja o interspolnosti itd., npr. z dvigovanjem zastav pred mestno hišo ali drugimi javnimi zgradbami ali z osvetlitvijo javnih zgradb ali znamenitosti v mavričnih barvah itd.
- 11.12. Obeleževanje spominskih dni za LGBTIQ, kot sta mednarodni dan spomina na transspolne osebe in dan spomina na interspolne osebe, na javnih mestih in z izobešanjem ustreznih zastav z žalnimi barvami ali z izobešanjem na pol droga
- 11.13. Ustvarjanje stalne prepoznavnosti LGBTIQ oseb v javnem prostoru, npr. z mavričnimi prehodi, mavričnimi klopmi, gejevskimi ali lezbičnimi semaforji za pešce, freskami, javno postavitvijo LGBTIQ umetnosti
- 11.14. Zagotavljanje vidnosti lokalne LGBTIQ zgodovine na javnih mestih, npr. s spominskimi obeležji ali informativnimi tablami
- 11.15. Priznavanje prispevka zgodovinskih LGBTIQ osebnosti v občini z njihovim vključevanjem v poimenovanje ulic, trgov, šol itd.
- 11.16. Diverzifikacija urbanističnega načrtovanja z upoštevanjem različnih identitet, življenjskih razmer, delovnih modelov, vedenja v prostem času, potreb itd.

Primera dobre prakse

Zagotavljanje javnih stranišč, dostopnih vsem spolom

V mestu Heidelberg so razvili trajnostni koncept zagotavljanja javnih stranišč za vse spole. Koncept je februarja 2022 potrdil mestni svet, vključuje pa tudi smernice, kako naj občina realno izvaja spolno nevtralna stranišča. S tem pristopom je mesto Heidelberg eno prvih nemških mest, ki je to temo trdno zasidrilo v načrtovanje novih gradbenih ukrepov. Odslej bosta mestni oddelek za gradnjo in mestni urad za koordinacijo LGBTIQ+ skupaj odločala o potrebi in možnostih za namestitev spolno nevtralnih stranišč v novih občinskih stavbah in prenovah.

Heidelberg

Povezan ukrep: 11.2

Povečanje ozaveščenosti in prepoznavnosti LGBTIQ vprašanj v javnem prostoru

Mestni svet Corka je sodeloval s številnimi deležniki, da bi zagotovil, da bodo v mestni krajini v javnem prostoru zastopane LGBTIQ skupnosti. Mesto Cork ob pomembnih priložnostih redno dviguje zastave ponosa – na primer IDAHOBIT, parada ponosa Corka, svetovni dan boja proti aidsu. Te slovesnosti se uporabljajo za večjo prepoznavnost v lokalnih novicah in družbenih omrežjih. Dvig zastave je pomembna in simbolična gesta, s katero mesto izrazi solidarnost z LGBTIQ občani_kami. Vendar pa zastave v kratkem času tudi ponovno spustijo. Zato so v mestu naročili in podprli stalne postavitve, ki LGBTIQ skupnosti sporočajo, da jih v mestu vidijo in cenijo. Na dan IDAHOBIT 2022 je mestni svet Corka namestil mavrično stekleno ograjo pred glavnim vhodom v mestne urade. To deluje kot močan in viden signal, da je mesto prijazno in vključujoče za vse. Poleg tega so v središču mesta postavili dva mavrična prehoda za pešce.

Cork

Povezan ukrep: 11.11

Povezan ukrep: 11.13

12. Šport in rekreacija

Zagotavljanje infrastrukture, sredstev in dostopa do športnih objektov in rekreacijskih dejavnosti je storitev, ki je v pristojnosti lokalne oblasti s ciljem izboljšanja kakovosti življenja prebivalc_cev in ustvarjanja živahne skupnosti. Občine skupnostim običajno ponujajo različne storitve. Te segajo od upravljanja javnih bazenov, telovadnic, športnih igrišč, parkov, knjižnic, izobraževalnih in kulturnih centrov do subvencioniranja zasebnih objektov, ponudnikov ali športnih klubov. Ponujajo tudi tečaje in prostore, v katerih se izvajajo rekreativne dejavnosti. S tem ne prispevajo le k prijetnemu življenjskemu okolju mest, temveč tudi spodbujajo izobraževanje in vseživljenjsko učenje, ustvarjajo občutek skupnosti ter pozitivno vplivajo na počutje in zdravje prebivalc_cev.

Žal so LGBTIQ osebe pogosto izključene iz rekreativnih dejavnosti. To se lahko zgodi, ker niso zastopane ali priznane kot ciljna skupina ali ker se soočajo s sovražnostjo, verbalnim ali fizičnim nasiljem, morda pa jim strukturna diskriminacija preprečuje, da bi uživale enake storitve.¹ Občine morajo oceniti rekreacijske možnosti in sprejeti ukrepe, s katerimi bodo zagotovile, da bodo vsi občani_ke lahko dostopali do storitev in jih izkoriščali.

To področje politike se seveda prekriva s področji politike *Kultura in zgodovina* ter *Infrastruktura in javni prostori*. Rekreativne dejavnosti vključujejo udeležbo na kulturnih prireditvah in tečajih o kulturi in zgodovini, skupaj z uporabo javnih parkov in trgov, športnih in otroških igrišč, trgovskih in gastronomskih območij ter kulturnih centrov. Ustrezna obravnava teh področij politike bo omogočila boljši vpogled v vprašanja in bo podlaga za možne ukrepe na področju politike *Šport in rekreacija*.

Vprašanja, ki jih je treba obravnavati, in ukrepi, ki jih je treba izvesti

- 12.1. Omogočanje dostopnosti obstoječih javnih športnih objektov in storitev LGBTIQ osebam z usposabljanjem osebja
- 12.2. Razširitev javnih športnih storitev, da bodo prilagojene posebnim potrebam LGBTIQ
- 12.3. Ozaveščanje pokroviteljev in udeleženk_cev o LGBTIQ osebah in diskriminaciji LGBTIQ oseb v športu
- 12.4. Usposabljanje in podpora zasebnim športnim klubom, da bodo vključevali LGBTIQ
- 12.5. Podpora LGBTIQ športnim klubom
- 12.6. Ozaveščanje javnosti o diskriminaciji LGBTIQ v športu
- 12.7. Ozaveščanje javnosti in prepoznavnost dosežkov LGBTIQ v športu s kampanjami, objavljanjem informacij, organizacijo konferenc ali dogodkov
- 12.8. Zagotavljanje zastopanosti LGBTIQ in vključevanje LGBTIQ del v zbirke javnih knjižnic in muzejev
- 12.9. Promocija LGBTIQ del, avtorjev, umetnikov in kulturnih prispevkov z razstavami, serijami predavanj, kulturnimi dogodki, kampanjami, prireditvami ob obeležitvi LGBTIQ dogodkov itd.
- 12.10. Vključevanje LGBTIQ vsebin v lokalne šole in večerne tečaje

¹ Evropska komisija (2020) *Unija enakosti: Strategija za enakost LGBTIQ oseb za obdobje 2020–2025*. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0698>

12.11. Vključevanje LGBTIQ zgodovine in zanimivosti v splošne turistične storitve, kot so informacijsko gradivo, ogledi mest, vodeni in zvočni sprehodi, javne informacijske table itd.

12.12. Ponujanje ali spodbujanje turističnih storitev, posebej namenjenih LGBTIQ osebam, s ciljno usmerjenim informacijskim gradivom, promocijo lokalnih LGBTIQ dogodkov, sprehodi po lokalni LGBTIQ zgodovini itd.

12.13. Prispevek k LGBTIQ prijaznemu gostinskemu sektorju z nudenjem ali podpiranjem usposabljanja za lastnike, vodstvo in zaposlene

12.14. Podeljevanje certifikatov ali znakov LGBTIQ prijaznim ustanovam itd.

Primeri dobre prakse

ALL BODIES SWIM (VSA TELESA PLAVAJO) – Plavalne urice, namenjene izključno transspolnim, interspolnim in nebinarnim osebam

Transspolne, interspolne in nebinarne osebe so pri uporabi javnih bazenov pogosto prisiljene nositi kopalke, ki ne ustrezajo njihovi spolni identiteti, oziroma se znajdejo v neprimernih prostorih za preoblačenje in tuširanje. Pri tem so lahko izpostavljene strmenju, komentarjem, verbalnemu zmerjanju ali neposrednemu izgonu, zato jim pogosto onemogočijo uporabo javnih bazenov. Da bi to odpravili in vsem omogočili dostop do javnih bazenov in prednostim plavanja, v mestu Hannover transspolnim, interspolnim in nebinarnim osebam zagotavljajo varnejši prostor za plavanje, saj jim ponujajo plavalne urice, namenjene izključno njim. Plavalne urice potekajo enkrat mesečno v enem od mestnih javnih bazenov. V teh času vstop drugih obiskovalk_cev v bazen ni dovoljen. Udeleženci_ke lahko uporabljajo katerokoli garderobo ali kabino za prhanje in nosijo kopalke, v katerih se počutijo udobno. Osebe v bazenu je ustrezno usposobljeno.

Hannover

Povezan ukrep: 12.2

ROTTERDAM SPORTSUPPORT – ozaveščanje, usposabljanje in podpora športnim klubom

Vsakdo mora imeti možnost, da se ukvarja s športom v varnem in prijetnem okolju, ne glede na starost, etnično pripadnost, spolno usmerjenost ali spolno identiteto. Zato v mestu Rotterdam pri izvajanju lokalne športne politike sodelujejo z organizacijo Rotterdam Sportsupport, ki financira in spodbuja njihove dejavnosti. Organizacija prostočasnim športnim klubom zagotavlja nabor orodij, potrebnih za spodbujanje raznolikosti in vključevanja v klubih. Eden od načinov je mreženje in usposabljanja za člane_ice upravnega odbora kluba, prostovoljce_ke, trenerje_ke in druge osebe, dejavne na področju amaterskega športa. Rotterdam Sportssupport ponuja tudi pomoč klubom, ki imajo specifična vprašanja glede vključevanja, raznolikosti, ustrahovanja in diskriminacije. Rotterdam Sportsupport sledi celovitemu pristopu k raznolikosti, da bi ustvaril varno in prijetno okolje za vse manjšinske skupine, med katerimi je tudi LGBTIQ skupnost.

Rotterdam

Povezan ukrep: 12.4

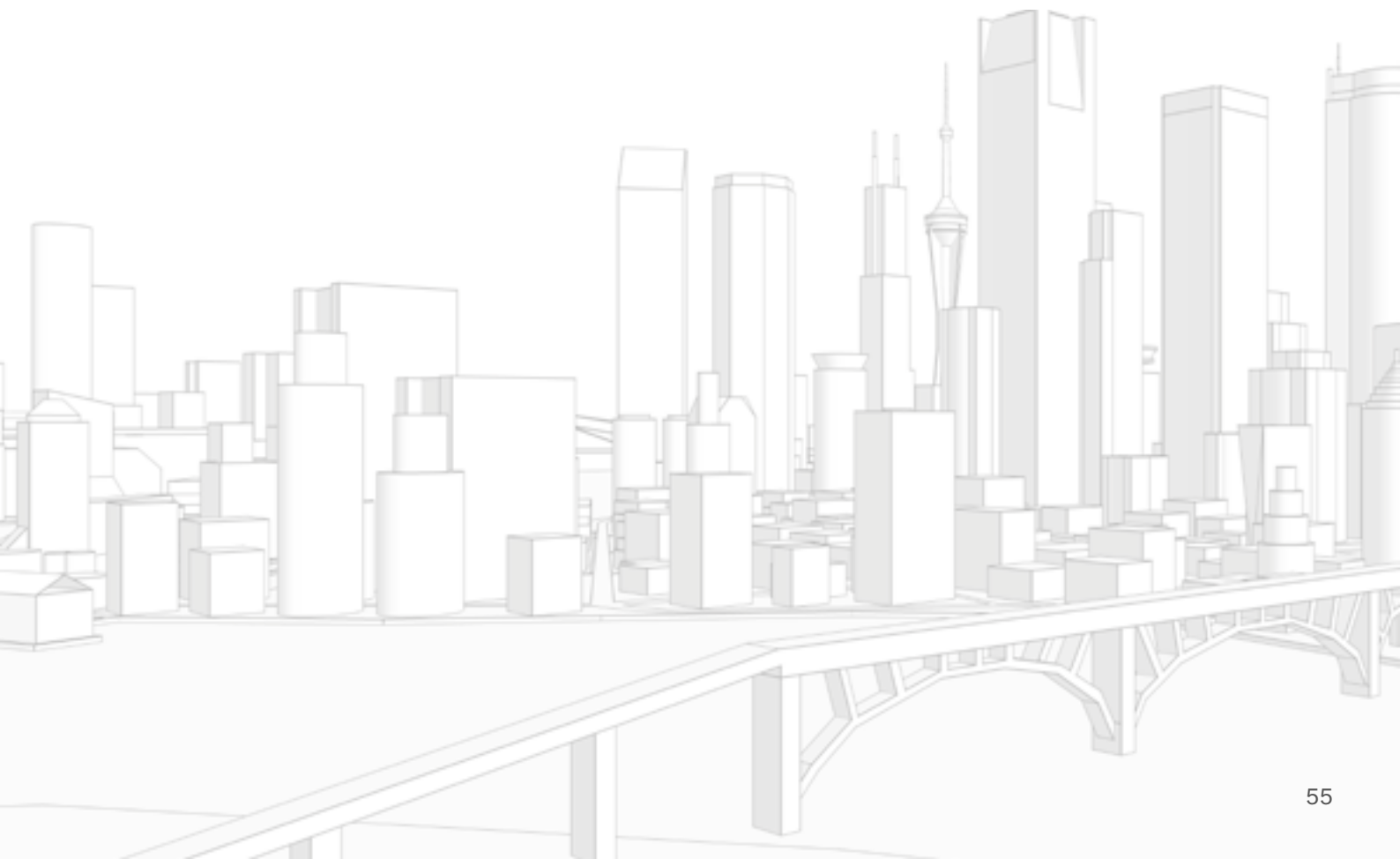
Promocija LGBTIQ zgodovine in kulture v turizmu

Kot priznano mesto turizma in kulture si občina Kotor prizadeva za širitev teme LGBTIQ pravic na tem območju. Zato je občina ob mednarodnem dnevu človekovih pravic skupaj s kulturnim centrom Nikola Đurković organizirala in podprla promocijo tematskega zbornika z naslovom »Odkrivanje skritega: Črna gora, kvir in sorodne teme« s ciljem promocije pogosto skrite zgodovine in kulture LGBTIQ oseb v Črni gori.

Kotor

Povezan ukrep: 12.11

13. Kultura in zgodovina

LGBTIQ osebe pomembno prispevajo na področju umetnosti in kulture. LGBTIQ umetnost, ki črpa iz umetniške sposobnosti izražanja intimnih osebnih izkušenj in obravnavanja širših družbenih konfliktov, je s svojimi plastmi navdiha skozi zgodovino obstajala v številnih oblikah ter je bila in je še vedno katalizator sprememb. Kvir umetnost je močan način za izmenjavo LGBTIQ izkušenj in praznovanje življenja LGBTIQ. Ustvarila je številne oblike umetniškega izražanja, ki so obogatile in še vedno bogatijo svetovno umetnost in kulturo.

Hkrati so kvir umetniki_ce pogosto premalo zastopani in financirani. Občinski programi za podporo umetnosti in kulturi morajo vključevati LGBTIQ osebe. Lokalne oblasti bi si morale prizadevati za aktivno podporo, povezovanje in opolnomočenje LGBTIQ umetnic_kov pri ohranjanju in razvijanju kvir umetniške zapuščine, s čimer bi krepile umetniško in kulturno krajino svojih skupnosti.

V preteklosti so LGBTIQ osebe imele pomembno in produktivno vlogo v znanosti, tehnologiji in kulturi, vendar se njihovi prispevki le redko prepoznajo kot prispevki LGBTIQ oseb. Pomembno je, da kulturne in izobraževalne ustanove priznajo, da so LGBTIQ osebe z idejami, izumi in inovacijami prispevale k naši družbi in kulturi ter nanju vplivale. Ko to kažejo širši javnosti, zagotavljajo tudi pozitivno samopodobo in vzornike za LGBTIQ osebe ter potrjujejo, da biti LGBTIQ ni nujno enako življenju v diskriminaciji in trpljenju, temveč lahko pomeni tudi življenje v znamenju dosežkov in izpolnitve.

Dejstvo je tudi, da so bile številne LGBTIQ osebe v zgodovini deležne krivic, pregona in nasilja. Današnje družbe bi morale odgovarjati za krivice in zločine, storjene na podlagi spolne usmerjenosti, spolne identitete, spolnega izraza in spolnih značilnosti, povrniti škodo še živečim žrtvam ali njihovim družinam ter se učiti iz preteklih napak.

Vprašanja, ki jih je treba obravnavati, in ukrepi, ki jih je treba izvesti

- 13.1. Podpora in financiranje LGBTIQ kulturnih ustanov, kot so muzeji, galerije, knjigarne, umetniški centri, gledališča, koncertna prizorišča itd.
- 13.2. Podpora in financiranje LGBTIQ kulturnih festivalov, tednov ali dogodkov, kot so festivali kvir umetnosti, gledališča, filma ali glasbe
- 13.3. Podpora in financiranje lokalnih LGBTIQ umetnic_kov in projektov
- 13.4. Oblikovanje standardov ali kontrolnih seznamov za zagotavljanje podpore in financiranja LGBTIQ umetnic_kov v okviru uveljavljenih občinskih programov podpore lokalnim umetnikom_cam
- 13.5. Ustvarjanje ali podpiranje projektov, ki mladim LGBTIQ posameznikom_cam ali marginaliziranim LGBTIQ posameznikom_cam, kot so pripadniki etničnih manjšin, LGBTIQ begunci_ke, starejši ali LGBTQ posamezniki_ce z oviranostmi itd., omogočajo raziskovanje umetniškega izražanja
- 13.6. Ustanovitev lokalnih usmerjevalnih odborov za LGBTIQ zgodovino s strokovnjaki_njami za LGBTIQ zgodovino in lokalnimi deležniki, kot so muzeji, arhivi, univerze
- 13.7. Financiranje raziskav in dokumentiranja lokalne LGBTIQ zgodovine
- 13.8. Podpora in financiranje ustanov, ki raziskujejo in ohranjajo LGBTIQ zgodovino, kot so arhivi ali muzeji
- 13.9. Zagotavljanje prepoznavnosti lokalne LGBTIQ zgodovine, npr. z informacijskimi tablamami in ploščami na pomembnih krajih za lokalno LGBTIQ zgodovino, na nekdanjih bivališčih pomembnih lokalnih LGBTIQ osebnosti ali na spominskih obeležjih

13.10. Organiziranje kampanj ozaveščanja o zgodovinskih prispevkih LGBTIQ oseb

13.11. Počastitev prispevkov in dosežkov lokalnih LGBTIQ posameznic_kov, mrtvih ali živečih, s podeljevanjem lokalnih nagrad za dosežke, medalj, častnega občan_ko itd.

13.12. Financiranje raziskav in dokumentiranja zgodovinskih krivic, prizadejanih lokalnim LGBTIQ občanom_kam

13.13. Organiziranje ali podpiranje kampanj o krivicah, ki so bile v preteklosti storjene LGBTIQ osebam

13.14. Prizadevanje za izbris zapisov o nepravilno kazensko preganjanih LGBTIQ oseb in poplačilo odškodnin LGBTIQ posameznikom_cam, ki so utrpeli krivico, ali njihovim preživelim družinam

13.15. Zbiranje in dokumentiranje zgodovinskih poročil LGBTIQ očividk_cev

13.16. Organiziranje razstav o lokalni LGBTIQ zgodovini

13.17. Vključevanje lokalne LGBTIQ zgodovine v stalne razstave lokalnih muzejev

13.18. Organizacija projektov meseca kvir zgodovine, npr. za šole

→ Za ukrepe v zvezi z odkrivanjem spomenikov, obeleževanjem spominskih dni, javno umetnostjo in prepoznavnostjo na javnih površinah glej tudi ukrepe na področju politike *Infrastruktura in javni prostori*.

Primeri dobre prakse

KVIR FEST – opolnomočenje kvir skupnosti in popestritev kulturne krajine

V mestu Leuven želijo povečati prepoznavnost kvir skupnosti. Da bi dosegli ta cilj, so leta 2021 vse prebivalce Leuvna pozvali k sodelovanju in pomoči pri oblikovanju ambiciozne mavrične politike. Odziv je bil izjemen in iz vseh vprašanih je nastal neformalni kolektiv, ki se je poimenoval Queer Leuven. Ta kolektiv, ki ga sestavlja približno 5 do 10 angažiranih posameznic_kov, se redno sestaja in pomaga oblikovalcem politike v Leuvnu pri oblikovanju LGBTIQ prijaznega mesta. S podporo mesta, Mavrične hiše UniQue in kulturnih organizacij v Leuvnu novembra 2023 organizirajo prvi festival kvir umetnosti. Festival bo potekal več dni v novembru in bo vključeval razstave in nastope kvir umetnic_kov, ki bodo predstavili vse oblike umetnosti. Ta festival bo opolnomočil kvir skupnost v Leuvnu in popestril kulturno krajino Leuvna.

Leuven

Povezan ukrep: 13.2

KVIR FESTIVAL HEIDELBERG – financiranje kvir kulture, glasbe, gledališča, filma in umetnosti

V mestu Heidelberg si prizadevajo, da bi celo leto ponujali nabor nizkopražnih kulturnih in izobraževalnih dogodkov o LGBTIQ temah, da bi tako večinski družbi odprli prostor za doživljanje raznolikosti kot družbene obogatitve, LGBTIQ skupnostim pa omogočili povezovanje s pozitivnimi samopodobami kvir identitete. V ta namen Urad za enake možnosti mesta Heidelberg skozi vse leto organizira in sponzorira različne dejavnosti. Poseben vrhunec predstavlja kvir festival Heidelberg. Festival je najstarejši in največji tovrstni festival v Nemčiji. Od leta 2021 ga financira mesto in ves mesec maj v Heidelbergu ponuja LGBTIQ glasbene, gledališke, filmske in umetniške dogodke.

Heidelberg

Povezan ukrep: 13.2

ARCUS – SENCA V MAVRICI – spomenik v počastitev kvir zgodovine

Tema preganjanja istospolno usmerjenih s strani nacističnega režima je že vrsto let v središču pozornosti mesta Dunaj. V tesnem sodelovanju med Uradom za boj proti diskriminaciji LGBTIQ in Oddelkom za umetnost v javnem prostoru je bila naročena študija s ciljem evidentiranja imen vseh istospolno usmerjenih žrtev nacizma na Dunaju. Začasno so postavili štiri spomenike, dvodnevna mednarodna konferenca »Ponovni premislek o komemoraciji: Dunaj se spominja pozabljenih žrtev« pa je potekala v avstrijskem parlamentu in mestni hiši. Poleg tega so izvedli širok postopek sodelovanja s predstavniki_cami kvir, umetniških in spominskih skupnosti ter objavili javni umetniški natečaj. Kot rezultat tega procesa bo leta 2023 v Resselparku v samem središču mesta odkrit spomenik »ARCUS – senca v mavrici«.

Dunaj

Povezan ukrep: 13.9

Vključitev zgodovine LGBTIQ preganjanja v stalno razstavo v Narodnem muzeju

V zadnjih dveh letih je v Narodnem muzeju upora in človekovih pravic v Esch-sur-Alzette potekal obsežen projekt prenove in razširitve. Do leta 2022 tema preganjanja LGBTIQ oseb v muzeju ni bila obravnavana. Na zahtevo mesta Esch-sur-Alzette in v sodelovanju z muzejem se je izkazalo, da je treba to temo vključiti v stalno razstavo. To je bilo še toliko bolj primerno, ker je zunanja stran muzeja nacionalni spomenik, kjer od leta 2015 vsako leto poteka nacionalna LGBTIQ slovesnost v prisotnosti predstavnikov lokalnih in nacionalnih oblasti ter diplomatskega zbora. Tematika LGBTIQ preganjanja je zdaj sestavni del nove stalne razstave o nacistični okupaciji Luksemburga. Tema se nadaljuje po »poti spomina«, ki vodi skozi mesto in pripoveduje zgodbo o lokalcu, ki so ga deportirali z emblemom »rožnatega trikotnika«.

Esch-sur-Alzette

Povezan ukrep: 13.17

Dodatek

Slovarček

Izraz	Opredelitev
Antiretrovi-rusno zdravljenje (ang. ART)	Antiretrovirusno zdravljenje (ang. ART) je zdravljenje ljudi, okuženih z virusom humane imunske pomanjkljivosti (HIV), z zdravili proti HIV.
Aromantična oseba	Oseba, ki doživlja nizko ali popolno odsotnost romantične privlačnosti do drugih.
Aseksualna oseba	Oseba, ki doživlja malo ali nič spolnega občutka, želje ali privlačnosti do drugih.
Biološki spol (ang. sex)	Kategorija, ki osebo razvršča glede na njene biološke spolne značilnosti, tj. kombinacija različnih telesnih značilnosti, kot so hormoni, kromosomi, notranji in zunanji reproduktivni organi ter sekundarne spolne značilnosti. [Glej <i>Spolne značilnosti</i> .] Prepričanje, da obstajata le dva biološka spola – moški in ženska – so ovrge medicinske in biološke raziskave; biološki spol je kompleksen kontinuum in ne dve ločeni kategoriji.
BIPoC	Akronima za temnopolte osebe, staroselce in nebele osebe.
Biseksualna oseba (Bi)	Tradicionalno oseba, ki jo čustveno in/ali spolno privlačijo tako moški kot ženske. V zadnjih letih pa pomeni tudi osebo, ki jo čustveno in/ali spolno privlačijo osebe več kot enega spola. [Glej tudi <i>panseksualna oseba</i> .]
Cisspolna oseba (Cis)	Oseba, ki se identificira s spolom, ki ji je bil dodeljen ob rojstvu. [Nasprotno glej <i>Transspolna oseba</i> .]
Diskriminacija	Diskriminacija opisuje zavestno ali nezavedno dejanje neprimerne obravnave posameznic_kov na podlagi njihove dejanske ali domnevne pripadnosti določeni marginalizirani skupini.
Družbeni spol (ang. gender)	Družbeni konstrukt, ki posameznikom_cam nalaga kulturna in družbena pričakovanja glede na njihov pripisani biološki/družbeni spol.
Gej	Oseba, ki jo čustveno in/ali spolno privlačijo osebe istega spola. Čeprav se tradicionalno nanaša na moške, se lahko tudi druge osebe, ki jih privlači isti spol ali več spolov, opredelijo kot istospolno usmerjene osebe.
Heteronormativnost	Perspektiva in nabor praks, ki temeljijo na prepričanju, da je spol nesporna in nespremenljiva binarna oblika, da obstajata le dva nujno dopolnjujoča se spola, kar prikazuje in utrjuje heteroseksualnost kot edini način »biti normalen«.
Heteroseksizem	Diskriminacija ali predsodki do LGBTIQ oseb, ki temeljijo na predpostavki, da je heteroseksualnost edina možna »normalna« spolnost. [Glej tudi <i>heteronormativnost</i> .]
Heteroseksualna oseba	Oseba, ki se identificira kot ženska in jo čustveno in/ali spolno privlačijo osebe, ki se identificirajo kot moški in obratno.
Homofobija	Strah, jeza in/ali sovraštvo, usmerjeno proti homoseksualnosti in istospolno usmerjenim osebam ali osebam, za katere se nam zdi, da so istospolno usmerjene.
Homoseksualec_ka / istospolno usmerjena oseba	Oseba, ki jo čustveno in/ali spolno privlačijo osebe istega spola. [Glej tudi <i>Gej in lezbijka</i> .]

Izraz	Opredelitev
Hormonska nadomestna terapija	Hormonska terapija, ki se uporablja kot del zdravstvenega varstva interseksualnih oseb, ali zdravstvene oskrbe, povezane s tranzicijo, za spremembo telesnega videza osebe, tako da ustreza njeni spolni identiteti.
Individualna diskriminacija	Oblika diskriminacije, ki jo neposredno izvajajo posamezniki_ce.
Institucionalna diskriminacija	Nenaklonjena in nepravilna obravnava posameznika_ce ali skupine posameznic_kov s strani družbe in njenih institucij zaradi neenakopravnega upoštevanja pripadnikov manjšin ali marginaliziranih skupin.
Interspolna oseba	Posameznik_ca, ki se rodi s spolnimi značilnostmi (spolna anatomija, reproduktivni organi, raven hormonov in/ali kromosomski vzorci), ki jih v skladu s tipično definicijo ni možno opredeliti kot moške ali ženske. Izraz interspolna oseba zajema širok spekter različic spolnih značilnosti. Ker spol fizično ne predstavlja strogega nasprotja, temveč spekter spolnih značilnosti, ljudje s spolnimi značilnostmi, ki niso moški ali ženske, naravno obstajajo.
Ksenofobija	Strah in/ali sovraštvo, predsodki do oseb ali stvari, ki jih dojemamo kot »tuje«.
Kvir (ang. queer)	Izraz, ki so ga nazaj zahtevali ljudje, ki izpodbijajo tradicionalne spolne kategorije in heteroseksualne družbene norme. Prvotno se je uporabljal kot slabšalni izraz za LGBTIQ osebe.
Kvirspolna oseba	Oseba, ki izpodbija tradicionalni binarni spol, tj. ki se ne opredeljuje ali se ne opredeljuje izključno kot moški ali ženska.
Lezbijka	Ženska, ki jo čustveno in/ali spolno privlači ženske.
LGBTIQ	Akronim za <i>lezbijke, geje, biseksualne, transspolne</i> , interseksualne osebe in <i>kvir</i> . Uporaba pridevnika je bolj zaželena od samostalnika, saj ti izrazi opisujejo le vidike kompleksne identitete oseb in ne opredeljujejo, kdo so kot celota. Obstaja več različic te kratic, ki ji včasih sledi znak plus ali zvezdica za sklicevanje na druge identitete, ki niso navedene. Vendar je trenutno najbolj razširjena kratica LGBTIQ, ki jo uporabljata tudi ILGA-Europe in Evropska unija.
Manjšinski stres	Visoka stopnja stresa, ki so mu izpostavljeni pripadniki manjšin ali marginaliziranih skupin zaradi predsodkov, diskriminacije in posledičnih (mikro)agresije.
Mavrična družina	Družina, v kateri je vsaj eden od staršev LGBTIQ.
Mikroagresija	Subtilno in pogosto nenamerno sramotenje, žalitve ali vsiljivo vedenje, ki posredujejo slabšalna, pristranska ali druga negativna sporočila o etnični pripadnosti, razredu, spolu, spolni usmerjenosti, veri, starosti ali drugih značilnostih osebe.
Mizoginija	Sovrašstvo, prezir ali močan predsodek do žensk, ženskosti in/ali vsega, kar se dojemata kot žensko.
MtF/MvŽ	Okrajšava za »moški v žensko« (ang. male to female): oseba, ki ji je bil ob rojstvu pripisan moški spol, vendar ima žensko spolno identiteto in zdaj živi kot ženska.
Nebinarna	Spolna identiteta, ki ni (izključno) moška ali ženska.

Izraz	Opredelitev
Operacija potrditve spola (ang. GAS)	Operacije v okviru zdravstvenega varstva, povezanega s tranzicijo. V zadnjem času transspolna skupnost zaradi pozitivne konotacije daje prednost temu izrazu pred zastarelim medicinskim izrazom <i>operacija za spremembo spola</i> (<i>Gender Reassignment Surgery – GRS</i>).
Operacija za spremembo spola (ang. GRS)	Zastarel medicinski izraz za operacije v okviru prehodnega zdravstvenega varstva, povezanega s tranzicijo. [Glej tudi <i>operacija potrditve spola</i> .]
Panseksualna oseba	Oseba, ki jo čustveno in/ali spolno privlači katerikoli spol.
Presečnost (interseksionalnost)	Pristop, ki priznava medsebojno povezanost družbenih kategorizacij, kot so rasa, razred in spol, pri posameznikih in skupinah ter dejstvo, da se različni sistemi diskriminacije prekrivajo in so soodvisni.
Priseljsko poreklo	Priseljsko poreklo opisuje ozadje osebe, ki se je preselila v sedanjo državo stalnega prebivališča in/ali je imela prej drugo državljanstvo od sedanje države stalnega prebivališča in/ali je vsaj eden od njenih staršev pred tem vstopil v sedanjo državo stalnega prebivališča kot priseljenc_ka.
Raznolikost	Obstoj variacij različnih značilnosti v skupini ljudi. Ljudje se lahko na primer razlikujejo glede na etnično pripadnost in kulturno ozadje, razred, spol, spolno usmerjenost, starost ali vero.
Raznolikost, enakost in vključenost (ang. DEI)	Izraz, ki se uporablja za opis politik in ukrepov, ki spodbujajo zastopanost in sodelovanje različnih skupin ljudi, na primer ljudi različnih narodnosti, starosti, (ne) zmožnosti, spolov, spolne usmerjenosti in veroizpovedi.
Seksizem	Diskriminacija in predsodki na podlagi posameznikovega spola.
SOGI	Akronim v angleščini za <i>spolno usmerjenost in spolno identiteto</i> .
SOGIE	Akronim v angleščini za <i>spolno usmerjenost, spolno identiteto in spolni izraz</i> .
SOGIESC	Akronim v angleščini za <i>spolno usmerjenost, spolno identiteto, spolni izraz in spolne značilnosti</i> .
Spolna identiteta	Globoko občutena individualna predstava in izkušnja lastnega spola vsakega posameznika. Spolna identiteta se lahko ujema ali razlikuje od spola, dodeljenega ob rojstvu. Vključuje osebni občutek lastnega telesa, ki lahko privede do telesnih sprememb z medicinskimi, kirurškimi ali drugimi sredstvi, da bi se ujemal z identiteto. Spolna identiteta močno vpliva na spolni izraz. Spolna identiteta nekaterih se ujema z binarno identiteto moškega ali ženske, identiteta drugih pa ni binarna, saj se ne ujema (samo) z eno od teh kategorij.
Spolna identiteta ali spolna usmerjenost	Identiteta osebe glede na spol(e), ki jo čustveno in/ali spolno privlačijo in s katerimi želi imeti odnose, npr. heteroseksualnost, homoseksualnost, panseksualnost itd.
Spolni izraz	Posameznikova vidna zunanja predstavitev spolne identitete, na primer z načinom govora, gibanja ali oblačenja. Posameznikov spolni izraz se lahko razlikuje od njegove spolne identitete/identitet ali spola, ki mu je bil dodeljen ob rojstvu.

Izraz	Opredelitev
Spolna nenormativnost	Označuje ali se nanaša na osebo, katere vedenje ali videz ni v skladu s prevladujočimi kulturnimi in družbenimi pričakovanji o tem, kaj je primerno za njen spol.
Spolne značilnosti	Anatomija osebe, kromosomi, hormonska struktura in reproduktivni organi.
Strukturna diskriminacija	Oblika diskriminacije, ki se pojavi, kadar same strukture in mehanizmi družbe delujejo diskriminatorno ali vsebujejo elemente, ki izmuzljivo, čeprav očitno prikrajšajo določene ljudi ali skupine ljudi. [Glej tudi <i>Institucionalna diskriminacija</i> .]
Transfobija	Negativna družbena in osebna mnenja, stališča in vedenja, ki temeljijo na predsodkih, gnusu, strahu in/ali sovraštvu do transspolnih oseb ali različic spolne identitete in spolnega izraza.
Transmizoginija	Sovraštvo, prezir ali hudi predsodki do transspolnih žensk.
Trans moški (ali transspolni moški)	Oseba, ki ji je bil ob rojstvu pripisan ženski spol, vendar ima moško spolno identiteto in zdaj živi kot moški. [Glej <i>ŽvM</i> .] Ta oseba se lahko odloči za medicinsko tranzicijo ali pa tudi ne. [Glej <i>Tranzicija</i> .]
Transseksualec	Zastarel izraz, ki pomeni <i>transspolno osebo</i> . Splošno priznan je kot patologizirajoč.
Transspolne osebe (trans)	Osebe, katerih spolna identiteta se razlikuje od spola, ki jim je bil dodeljen ob rojstvu. [Nasprotno glej <i>Cisspol</i> .] Te osebe se lahko odločijo za medicinsko tranzicijo ali pa tudi ne. [Glej <i>Tranzicija</i> .]
Trans ženska (ali transspolna ženska)	Oseba, ki ji je bil ob rojstvu pripisan moški spol, vendar ima žensko spolno identiteto in zdaj živi kot ženska. [Glej <i>MvŽ</i> .] Ta oseba se lahko odloči za medicinsko tranzicijo ali pa tudi ne. [Glej <i>Tranzicija</i> .]
Tranzicija	Vrsta družbenih in/ali zdravstvenih ukrepov, ki jih lahko ljudje sprejmejo, da bi živeli v spolu, s katerim se identificirajo, na primer: oblačenje, govorjenje in vedenje v skladu s svojim spolom; sprememba imena in/ali spola v pravnih dokumentih; medicinsko zdravljenje, kot je hormonska terapija in/ali operacija.
Upravljanje raznolikosti	Organizacijski proces, namenjen spodbujanju raznolikosti in vključevanja, na primer na delovnem mestu.
Večkratna diskriminacija	Pristop, ki priznava, da je posameznik_ka lahko diskriminiran na podlagi več kot ene zaznane značilnosti (npr. nekdo, ki je diskriminiran zaradi svoje etnične pripadnosti, je lahko diskriminiran tudi zaradi svojega spola in/ali spolne usmerjenosti). To pogosto povzroči kumulativno prikrajšanost.
Vključevanje (ang. mainstreaming)	Uvajanje premalo zastopane skupine, vprašanja ali koncepta v družbeno zavest splošne javnosti ali institucionalne procese.
Zaveznik	Oseba, ki ne pripada določeni manjšini ali marginalizirani skupini, vendar dejavno podpira njena prizadevanja in potrebe (npr. heteroseksualna oseba, ki podpira LGBTIQ osebe).
Zločin iz sovraštva	Kazniva dejanja, ki so motivirana s sovraštvom ali predsodki do določene skupine ljudi, na primer na podlagi spola, spolne identitete, spolne usmerjenosti, etnične pripadnosti, vere, starosti ali invalidnosti.
ŽvM (ang. FtM)	Okrajšava za »ženska v moškega«: oseba (ang. <i>Female to Male</i>), ki ji je bila ob rojstvu pripisana ženska, vendar ima moško spolno identiteto in zdaj živi kot moški.

Udeleženci

Občine

Uradni projektni partnerji

Aarhus

Aarhus Kommune
Borgmesterens Afdeling

Barcelona

Ajuntament de Barcelona
Departament de Promoció dels Drets de les Dones
i LGTBI | Direcció Feminismes i LGTBI

Berlin

Berlin
Senatsverwaltung für Arbeit, Soziales,
Gleichstellung, Integration, Vielfalt und
Antidiskriminierung

Brugge

Stad Brugge
Diversiteit Brugge

Bruselj

Brussel / Bruxelles
equal.brussels | Gewestelijke Overheidsdienst
Brussel / Service Public Régional de Bruxelles

Cork

Comhairle Cathrach Chorcaí / Cork City Council
Cork City LGBTI+ Inter-Agency Steering Group |
Irish Council for Civil Liberties

Dunaj

Stadt Wien
Wiener Antidiskriminierungsstelle für LGBTIQ-
Angelegenheiten (WASt)

Esch-sur-Alzette

Ville d'Esch-sur-Alzette
Egalité des Chances: Service Culture

Hamburg

Freie und Hansestadt Hamburg
Behörde für Wissenschaft, Forschung,
Gleichstellung und Bezirke

Hannover

Landeshauptstadt Hannover
Beauftragte für sexuelle und geschlechtliche Vielfalt

Köln

Stadt Köln
Fachstelle für Lesben, Schwule, Bisexuelle,
Transgender und intergeschlechtliche Menschen

Kotor

Opština Kotor
Sekretarijat za kulturu, sport i društvene djelatnosti

Leuven

Stad Leuven
Afdeling diversiteit en gelijke kansen directie
samenleving

Ljubljana

Mestna občina Ljubljana
Oddelek za zdravje in socialno varstvo

Mannheim

Stadt Mannheim
LSBTI-Beauftragung

Nürnberg

Stadt Nürnberg
Stabsstelle Menschenrechtsbüro &
Gleichstellungsstelle

Pariz

Ville de Paris
Service Égalité, Intégration, Inclusion | Direction de
la Démocratie, des Citoyen.ne.s et des Territoires

Rotterdam

Gemeente Rotterdam
Maatschappelijke Ontwikkeling, Inclusief
Samenleven

Sodelujoča mesta

Bergen

Bergen Kommune
Seksjon for inkludering og mangfold | Byrådsavd for
kultur, frivillighet og inkludering

Brunswick

Stadt Braunschweig
Koordinationsstelle LSBTI*

Göttingen

Stadt Göttingen
Koordination Diversität

Heidelberg

Stadt Heidelberg
Kordinationsstelle LSBTIQ+ | Amt für
Chancengleichheit der Stadt Heidelberg

Ostend

Stad Oostende
Directie Samenleven | Dienst Onderwijs en
Maatschappij

Ženeva

Ville de Genève Service Agenda 21 – Ville durable

NVO-ji

ACATHI - Associació Catalana per la Integració d'Homosexuals, Bisexuals i Transsexuals Immigrants | Barcelona | Catalunya | Espanya

AIDS-Hilfe and Dyke March Organization | Nürnberg | Nemčija

Bisexuellen-Netzwerk e.V. | Hamburg | Nemčija

Cavaria | Leuven | Belgija

Cologne Pride (KLuST e.V.) | Köln | Nemčija

COURAGE – die Partner*innen-, Familien- & Sexualberatungsstelle | Dunaj | Avstrija

Deutsche Gesellschaft für Transidentität und Intersexualität e.V. (dgti) – Regionalgruppe Rhein-Neckar | Mannheim | Nemčija

Dona Daria | Rotterdam | Nizozemska

Društvo kulturno, informacijsko in svetovalno središče Legebitra | Ljubljana | Slovenija

Društvo Parada ponosa | Ljubljana | Slovenija

Dyke* March Cologne | Köln | Nemčija

Federació d'Entitats LGTBI de Catalunya | Barcelona | Catalunya | Espanya

FLG - Associació de Famílies LGTBI | Barcelona | Catalunya | Espanya

Gay Project | Cork | Irska

InterAgency Group | Cork | Irska

Lesben- und Schwulenverband Berlin-Brandenburg | Berlin | Nemčija

Lesbenverein Intervention e.V. | Hamburg | Nemčija

LesLeFam e.V. | Berlin | Nemčija

LGBT+ Huset | Aarhus | Danska

LGBTI Intergroup of the City Council of Mannheim | Mannheim | Nemčija

LINC – Advocating for Lesbian & Bisexual Women | Cork | Irska

Magnus-Hirschfeld-Centrum Hamburg e.V. | Hamburg | Nemčija

Migrationsrat Berlin e.V. | Berlin | Nemčija

Queeres Netzwerk Niedersachsen | Hannover | Nemčija

Queeres Netzwerk Nordrhein-Westfalen | Köln | Nemčija

**RainbowHouse Brussels | Bruselj | Belgija
RuT – Rad und Tat Offene Initiative Lesbischer Frauen e.V.** | Berlin | Nemčija

Schwulenberatung Berlin gGmbH | Berlin | Nemčija

TransInterQueer e.V. | Berlin | Nemčija

Unicorn Refugees | Mannheim | Nemčija

UniQue Vlaams-Brabants Regenbooghui | Leuven | Belgija

Wel Jong Niet Hetero | Ghent | Belgija

Zavod TransAkcija | Ljubljana | Slovenija

Kolofon

Izdajatelj:

Rainbow Cities Network
c/o Queeres Zentrum Mannheim G7 14, 68159 Mannheim
Nemčija
www.rainbowcities.com

Avtorica:

Grace Proch

Koncept:

Grace Proch, Manuel Rosas Vazquez

Koordinacija:

Manuel Rosas Vazquez

Redakcija:

Emma Bidwell

Prevod:

Romana Mlačak

Postavitev in urejanje:

dipl. obl. Birgit Sobiech schlichtundbündig Grafikdesign

Pisava:

Da bi bila brošura dostopnejša in lažje berljiva za celoten spekter vidnih sposobnosti, smo v njej uporabili pisavo Atkinson Hyperlegible © 2020 Braille Institute of America, Inc.
www.brailleinstitute.org/freetfont

Ilustracije:

© Svjatoslav/AdobeStock.com: naslovnica in str. 4, 10, 12–13, 23, 26, 30, 33, 41, 45, 52, 55, 58–59
© melitas/iStock: naslovnica

Prva izdaja, maj 2023

Izjava o omejitvi odgovornosti:

Podpora Evropske komisije za pripravo te publikacije ne pomeni podpore vsebini, ki odraža le stališča avtorjev, in Komisija ni odgovorna za kakršnokoli uporabo informacij, ki jih ta publikacija vsebuje.

Sofinancirano iz programa
Evropske unije Evropa
za državljane

Ta projekt se financira iz programa Evropske unije Evropa za državljane (2014–2020)